

Ljudski tednik

Glasilo Narodne Ljudske Stranke.

Izhaja vsak četrtek.

Cena za Jugoslavijo: 20 Din za celo leto.

Za inozemstvo 50 Din za celo leto.

Posamezne številke stanejo po 1 Dinar.

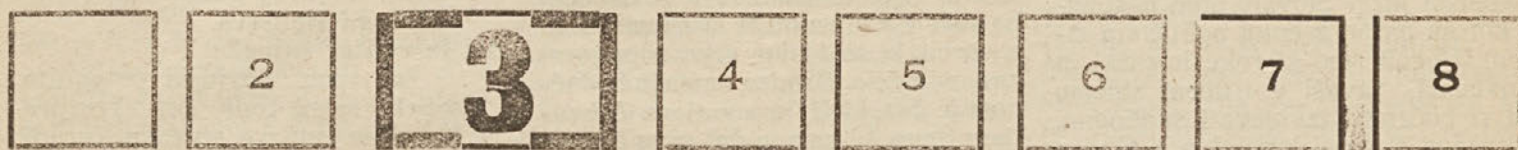
Uredništvo: Ljubljana, Breg št. 12.

Telefon št. 119.

Uprava: Ljubljana, Sodna ulica šte. 5.

Telefon št. 423.

Vrzite 18. marca kroglico v tretjo skrinjico!

V tretji skrinjici je bodočnost in delo za ljudstvo!

Dr. Ivan Šusteršič.

V „Domoljubu“ je pisal dr. Krek 12. junija 1913 o dr. Šusteršiču takole: Enoindvajseto leto teče, odkar je stopil dr. Ivan Šusteršič na javno, politično plan. Ena najvažnejših dob slovenskega ljudstva se je začela razvijati ob tem času, ki je v nji nosil dr. Šusteršič težo dneva in neprenehoma v prvi vrsti stoječ šel naprej, od prvega dne svojega javnega nastopa voditelj, prvi delavec za svoje ljudstvo.

Leta 1892 ob prvem katoliškem zboru, ko je naše ljudstvo po svojih zastopnikih navdušeno za katoliške vzore sklenilo z moško voljo, da na pove boj liberalstvu na slovenskih tleh, in da ne odneha, dokler ga ne podere, so se začudili zborovalci mlademu doktorju-koncipijentu, ki jih je z neustrašenim pogumom vžigal in hrabil k složenemu delu in boju na temelju katoliških načel. Ni bilo vajeno naše ljudstvo slišati iz takih ust tako živega katoliškega prepričanja in že takrat je oživela misel: „Ta nam bo voditelj v političnem boju; za njim pojdemo!“

Prišli so težki časi. Na Kranjskem so liberalcem zrastle peroti, ki so se pod Heinovim zavetjem združili z nemškimi veleposestniki in zagospodovali v deželi. Uradništvo je zvesto negovalo to zvezo; učiteljstvo je domala brez izjeme javno krenilo v liberalni tabor; slovenskega katoliškega kmeta je pa pehalo vse, kar je imelo moč, ob stran in zaničevalo njegove zastopnike v deželni zbor. Slovenski duhovnik je bil kakor gobavec, ki ga nečejo med ljudi, kakor pregnanec v lastni domovini. Bilo je krivic nešteto, bilo je žrtev na obeh straneh. Dr. Šusteršič je pokazal tu svoj značaj. Neomajno je stal ljudstvu na strani in ga vodil, da si je z lastno močjo pomagalo kvišku z gospodarskimi organizacijami, ki jih je v silnih bojih z oderuhi in sovražnimi uradi ustanavljalo in vzdrževalo. Bil je tudi ob teh najhujših časih vedno zvest bojovník za čast slovenskega duhovnika.

Odločilni boj proti slovensko-nemškemu liberalnemu trinoštvu in proti Heinovemu samopaštvu je pa pričel dr. Šusteršič na čelu svojih tovarišev-poslancev, ko je bil l. 1901. izvo-

ljen v deželni zbor. Šlo je takorekoč za življenje in smrt. Najhujši odpor v deželni zboru je trajal brez presledka, dokler ni naposled napočila zmaga. Bilo je treba ljudstvo podučiti, da je vstrajalo. Nešteto shodov se je sklicevalo, kjer se je sejalo navdušenje in upanje v boljšo prihodnost. Vstrajali so vsi in ko so prišle nove volitve, se je pokazalo, da se je ljudska stranka silno okrepila in celo Notranjska, ki je najbolj občutila, da je deželni zbor zavrt, ji je dala prej nezaslišano večino. Hein je šel; novi vol. red je dal ljudstvu politično moč v roke; začela se je doba dela in napredka na vseh straneh v Kranjski deželi. Vse to delo, ki se še vedno razvija pred nami, in ki se že kažejo njegovi sadovi, je pa vodil dr. Šusteršič.

Med tem je v državni zbornici stal na čelu bojovníkov za splošno in enako volilno pravico. Tudi tu je zmagal, prekucnile so se stare pravice in za nas južne Slované je napočila nova doba. Naš pomen je vzrastle.

Politična pot, ki jo je gradil vsem naprej dr. Šusteršič, je pa šla vedno

dalje. Ni še dayno, ko so se Slovenci posameznih pokrajin gledali postrani. Ne Stajercu, ne Primorcu ni šlo skupaj s Kranjcem; v sosednjih pokrajinah so radi zabavljali čez kranjski prebir in hvalili svojo slavo, toda preko mej kranjske dežele je svignil ogenj katoliške misli in liberalec je tudi tam izgubil stornjo za stopnjo. Ko je bilo vse pripravljeno, so se po dr. Šusteršičevem načrtu sešli v Ljubljani slovenski zastopniki vseh pokrajin in ustanovila se je Vselovenska ljudska stranka; padle so zadnje pokrajinske meje. Slovensko ljudstvo ni bilo samo združeno po načelih, marveč je nastopilo tudi proti domačim in tujim sovražnikom kot ena celota, kot tesno med seboj zvezana stranka.

Par let kasneje, leta 1912., sta na dr. Šusteršičev duh in njegova krepka roka pripeljala še dalje: proglasila se je ob navzočnosti slovenskih in hrvaških ljudskih zastopnikov narodna edinstvo Slovencev in Hrvatov. Katoliški južni Slovani smo nastopili kot en narod z enim političnim ciljem. Podali smo si roke hrvaški in slovenski bravaši v trdnem sklepu, da si hočemo izvojevati svobodno, združeno skupno domovino v okviru habsburške države. Veliki cilj je pred nami, pot do njega je odprta, ljudstvo ve, kod in kam v vsakem slučaju. Stoletja so čakali na ta dogodek. Mi smo ga pričakali in, ko se navdušujemo ob njegovem ogromnem pomenu, ne moremo pozabiti, da dr. Šusteršič nosi zastavo pred nami, da je njegova neutrudna roka pričela kopati skozi kamenje in grmovje pot, ki vodi do naše politične samostojnosti.

Petdeset let je dopolnil ta posebni, veliki mož. Sive mu že lasje, a vedno stoji še krepko na svojem mestu. Dr. Šusteršič se ne stara ne po duhu ne po srcu. Drži ga po koncu njegovo iskreno prepričanje, njegovo globoko zaupanje v Boga in njegovo pravičnost. Iz tega prepričanja zajemlje svojo moč, ki se kaže takrat najbolj, kadar je nasprotstva največ. Kakor naša Sava, bistra in jasna, da se zrcalijo v nji naše skalne planine, obenem pa nepremakljiva na svoji poti, valeč naprej svoje valove — tak je bil in je načelnik naše stranke. Ob Savi je dom njegovih očetov; njen značaj je v krvi dr. Šusteršiča. Pokazal je ob vsaki priliki, da se trdno drži sam načela, ki ga je postavil: boljši je v usodnih trenutkih en lot poruma, nego cent modrosti. Najboljše znamenje zanj je in ostane, da se ga nasprotniki boje, in da z vsemi silami napadajo ravno njega. Klevet, laži, obrekovanja je izkusil

brez broja. Majali so z vsemi sredstvi zaupanje, ki ga ima ljudstvo do njega, grizli mu dobro ime in osebno čast, pa zastoj! Vkljub vsem napadom je ostal dr. Šusteršič tudi do nasprotnikov plemenit in skrajno zvest. Dano besedo je držal vedno tudi nasprotniku in, kar mu je nasprotnik kot tajno zaupal, je ostalo pri njem. Zvest na vse plati! Kadarkoli je kazalo z nasprotniki skupno delo v ljudski blagor, se ga je lotil. Velik je dr. Šusteršič v boju, večji pa, ker je znal vedno brž pozabiti, kar je bilo osebnega, in zato ponuditi roko tudi nasprotniku.

Še eno lastnost: Dr. Šusteršič je natančen tudi v malenkostih. Kar prime, prime popolnoma in drži v vseh podrobnostih. Drobnege dela je izvršil čudovito veliko in ga še izvršuje. V drobnem delu izrablja več svojih sil, nego v velikih bojih.

Voditelj je spredaj, vse ga vidi, vse pazi nanj. Teško je njegovo delo, ki ga nasprotniki vedno sumničijo in prijatelji časih ne razumejo. Njegova moč je v poštenju in zvestobi, obenem pa tudi v vzajemnosti in zaupni slogi z vsemi, ki so z njim vred odgovorni za javno delo. Usoden za našo bodočnost je čas, ki živimo v njem. Zahvalimo Boga, ki nam je dal za ta čas dr. Šusteršiča. Bog daj, da bi še dolgo stal na svojem mestu.

Dr. J. Krek.

Tako je sodil dr. Krek o delovanju dr. Šusteršiča že leta 1913. Koliko bi bil lahko dr. Krek napisal, ko bi imel pred sabo vse delo, ki ga je dr. Šusteršič izvršil kot deželni glavar nred vsem pa za časa vojne, ko je šele mogel razviti vse svoje sile.

Sedaj pa primerjajte pisavo „Domoljuba“ in „Slovenca“ v zadnjih letih. Koliko blata sta zmetala ta dva „junaka“ na dr. Šusteršiča in mu ništa priznala nobenih zaslug.

Navodila volivcem.

Kdo sme voliti?

Voliti sme vsak Jugoslovan, ki je dovršil 21. leto in je vpisan v volivni imenik.

Kdaj bomo volili?

Dne 18. marca od 7. ure zjutraj do 6. ure zvečer. Vsi zavredni možje gredo čimprej na volišče.

Ali dobimo volivne legitimacije?

Ne! Volivnih legitimacij sploh ni.

Kaj vzamemo s seboj na volišče?

Vzemite s seboj ali domovinski, krstni ali poročni list; zadostuje tudi delavska ali posel-

ska knjižica, potni list, ali uradna legitimacija, lovski ali orožni list, službeni dekret, obrtni list ali diploma. Veljaven je vsak dokument ali potrdilo županstva.

Kaj povemo volivni komisiji?

Volivni komisiji povejte:

Ime, priimek in poklic.

Kako oddam svoj glas?

Vsak volivec dobi od komisije eno kroglico. Član volivnega odbora mu razkaže glasovalne skrinjice in imenuje vse kandidatne listine. Vsaka stranka ima svojo skrinjico. Narodna ljudska stranka ima na Kranjskem tretjo skrinjico. Ta skrinjica je označena z imenom dr. Ivan Šusteršič. Volivec vzame kroglico v desno roko. Nato zapre roko in gre z njo v vse skrinjice, kar jih je na volišču. Ko ima roko v skrinjici Narodne ljudske stranke, roko odpre, da pade kroglica v skrinjico. S tem ste oddali svoj glas stranki slovenskega ljudstva.

Ali je volitev tajna?

Iz vseh skrinjic potegnite zaprto roko, tudi iz skrinjice Narodne ljudske stranke, četudi ste kroglico že oddali. Nihče ne more vedeti, v katero skrinjico ste spustili kroglico.

Zakaj bom šel na volišče?

Za življenske pravice slovenskega kmeta, delavca in obrtnika. — Za blagor, svobodo in samovlado ljudstva. — Za uveljavljanje moralnih zakonov krščanstva v javnem življenju. — Za svobodo in proti zlorabi Cerkve. — Za državno edinstvo. — Za pravične davke. — Za mir in zmanjšanje vojaških bremen. — Za ureditev našega narodnega gospodarstva. — Zato, da zmagaja pravica in resnica in se zatrti laž, sleparjenje in izkoriščanje ljudstva.

Vrzite kroglico v tretjo skrinjico, da prideta poštenje in pravica zopet do veljave!

Položite račun.

Vsaka stranka mora ob gotovih časih polagati svojim volivcem račun. Posebno mora ta račun položiti volivcem pred volitvami, da vedo, je-li stranka vredna zaupanja ali ne, je-li ona za svoje volivce kaj doseгла in kaj?

Vprašamo, ali je SLS predložila svojim volivcem račun in ali je položila pravilen račun?

Ali je povedala v svojem računu med drugim, da se je kot strogo ver-

ska stranka vezala z verskimi sovražniki? Ali je povedala, da je napravila veri in cerkvi in verskemu življenju ogromno škodo? Ali je povedala, da ni storila za cerkvene služabnike prav nič!

Ali je postavila v svoj račun relacijo 1 : 4? Ali je postavila v svoj račun izgubljeno avtonomijo, katero obljublja, da jo bo zopet pribojevala, pa ne pomisli, da se zapravljen grunt nikoli več nazaj ne dobi!? In če bi SLS zahtevala vrnitev avtonomije, ali ji ne bodo odgovorili: Kaj ti more biti za avtonomijo, saj si jo imela, pa si jo vrgla proč!

Ali je povedala, kaj je storila za kranjsko deželo? Za njeno kmetijstvo? Za povzdigo živinoreje? Za znižanje davkov? Ali je povedala, kaj je storila za izboljšanje cest po deželi, za vodovode, za hleve, za napeljavno elektriko?

Izdala je vodeno brošuro brez vsakega pomena, brez pravega odgovora. Kmet od te brošure prav tako ne bo sit, kot ni sit od praznih obljub in fraz Slov. Ljudske Stranke.

Če hoče SLS položiti pravičen račun, bo račun pasiven. In kaj pomeni pasivna bilanca? Konkurz. Ali je taka stranka zaupanja vredna? Volilci, na Vas je, da daste odgovor!

SLS in avtonomija.

(Dopis.)

Tam — — — tam — — —
bonbončki visijo raz veje
in izpod grmiča se vsakega
medena potičica smeje.

(Oton Zupančič.)

Iz razgovora, ki sem ga imel z možem svojega agitacijskega okoliša, sem spoznal, da si naši ljudje avtonomijo, ki jim jo je obljubila SLS, predstavljajo nekako tako, kot je predstavil Oton Zupančič mladini Indijo Koromandijo. Ko sem jim ugovarjal, da tudi v avtonomni Sloveniji ne bo tako »fletno«, in da je ne bomo dobili tako naglo, kot to obljubuje SLS, je dvignil eden izmed možakarjev roko, udaril s pestjo po mizi in zavpil: »Kaj, ne bo tako! — Kaj, vi pravite, da ne bo kmalu! — Vse bo tako in kmalu bo tako, saj so rekli naš gospod, da je rekel v Ljubljani sam dr. Korošec!« — »No in če ne bo tako, kaj pa potem?« sem segel možakarju v besedo. Malo je možakar pomislil, udaril iznova po mizi in zavpil: »Kaj? — Kaj bo potem? — Potem bodo pa f.... in dr. Korošec bežali.« — In drugi navzoči so mu pritrdili vsi vprek. Eto, sod je smodnika poln!

Naša skrinjica je

3

tretja.

Kaj sem hotel s tem povedati? — Nič drugega, nego to, da si je SLS spletla sama bič, s katerim bo tepena po notah, če ne bo svojih volivcev zadovoljila tako, kot jim je obljubila. Veliko vprašanje je, če jih bo mogla. Jaz sem že danes uverjen, da jih ne bo mogla niti delno, kaj še v celoti! Obljuba dr. Koroščeva, dana v Ljubljani, je za mislečega človeka vredna ravno toliko, kot je vredna obljuba Radičeva, ki jo je dal svojim Hrvatom za 18. marca t. l.

In če avtonomije ne bo? — No, potem bo delala »volivna fraza« SLS še take preglavice, da se ji o tem danes niti ne sanja ne!

Toda vzemimo stvar čisto resno. Znano je, da bo štela nova narodna skupščina 313 poslancev. Srbi janci so pridržali sebi samo v obsegu stare Srbije 112 poslancev. Kdor ve, da je Srbin mož, ki da za svojo domovino vse, ta bo tudi račun, da je 313 — 112 = 201 in da to še nista dve tretjini od 313.

Kdor računa drugače, ta dela račun brez krmarja! Za revizijo ustave, ki naj donese tudi avtonomijo Sloveniji i. dr., bo treba torej najmanj 209 poslancev. Kje jih bo SLS dobila? — Ona in njena posestrima HPS jih ne zmoreta, pa če dobita v Sloveniji in Hrvatski prav vse mandate. In zveze z drugimi strankami? — Da, te zveze! ... Vzemimo na pr. Stojana Protiča. Gospod Prepeluh bi morda utegnil povedati SLS, da Protič niti iz daleka ne misli na avtonomijo v zmislu SLS. In Davidovič? — Ta bi se preje zvezal s samim peklenskom, predno bi se z SLS & HPS. Kam jadrajo Pašić, Pribečević, republikanci, socialisti, zemljoradniki itd., tega menda ni treba posebej razlagati, pa recimo, da bi hoteli vsi ti avtonomijo; kaj menite,

da se bo rodil res stvar, o katerem sanja SLS? — Nikoli! Časi, ko je SLS gospodovala v Sloveniji skoro neomejeno, so minuli in jih ne bo nikoli več nazaj! Največ krivde na vsem tem pa nosijo sedanji voditelji SLS. — Dr. Breje naj otepa še tako okoli sebe, pametnemu človeku ne bo dopovedal, da je avtonomiji Slovenije strla tilnik še-le vidovdanska ustava: ko je bila sprejeta le-ta, že davno Slovenija ni imela nobenega avtonomnega tilnika več — vse je splavalo že prej po Savi do Belgrada. In kako urna vožnja je bila to! A nazaj? — Nazaj bo šlo pa tako težko, da še tega ne bomo dobili tako kmalu, kar smo imeli pred letom 1918. Gotovo pa je, da nam tega ne bodo priborili moške, o katerih je trdil Radič, da so mehkejši od — voska. Saj prva slovenska delegacija, ko je dospela v Belgrad, niti vedela ni, kaj pravzaprav hoče, še-le dr. Gosar jo je spomnil, da bi bila dobra zahteva po avtonomiji, — in tudi to šele potem, ko so popadali ministri iz Slovenije raz mehke ministrske stolčke na trda tla. Gospoda, ali se še domislite tega razpora? — Da, da: »Zamorec, dovršil si delo! — Zamorec, odlazi!« — Da niso držali slovenske delegacije Hrvatje na rešilnih pasovih, bi se bila brez malih izjem vsa potopila v Belgradu. Saj niso opazili ne kulturnega boja, ne framazonstva itd., čeprav so videli, kaj se dela. Vso težo so nosili in ves boj so bojevali oni iz hrvatske delegacije, t. j. dr. Šimrak itd. Besedice: »Veto!« — ni bilo čuti nikoli iz njihovih ust.

In vse to je dr. Ivan Šusteršič napovedal že naprej! Sedaj pa jezi te »mehke« možakarje, da ni poginil naš veliki mož že leta 1918. Da, čudna so pota božja! — Vrnili se je mož, o katerem so menili sedanji voditelji SLS, da so ga pobili tako, da ne bo stopil nikoli več na noge!

Vam bi naj bilo dovoljeno vse, dr. Ivanu Šusteršiču nič. Vi bi se lahko objemali s samim vragom, pa bi bili svetniki. Dr. Ivan Šusteršič pa, če bi prijel za križ, bi vi rekli, da ga drži vrag v krempljih, čeprav veste, da se vrag križa niti ne dotakne. In vi upate s takim bojem zmagati? — Letos zadnjič, potem pa nikoli več!

**Naročajte in razširjajte
„Ljudski tednik“!**

Političen pregled.

V Opatiji pri Reki se je sešla paritetna komisija, ki je sestavljena iz naših in italijanskih članov in ima nalogo določiti meje med Jugoslavijo na eni strani in Reko ter Italijo na drugi strani. Pogajanja te komisije še niso končana. Italijani so pač izpraznili Sušak, zasedeno pa držijo še vedno Delto in pristanišče Baroš, brez katerih Jugoslaviji Sušak ne hasne nič. Naši delegatje stoje na stališču, da mora Italija po rapalski pogodbi izročiti tudi Delto in Baroš, Italijani pa trdijo, da so z izpraznitvijo Sušaka že izpolnili svoje dolžnosti iz sanmargheritskih konvencij. Jasno je, da italijanski delegatje zasukavajo sanmargheritski dogovor v svoj prid in drže Delto in Baroš, ki sta za nas življenskega pomena, zato, da bi izsilili pri trgovskih pogajanjih z našo državo zase čimveč ugodnosti. Dokler pa se Delto in Baroš ne izpraznita, se promet z Reko ne more odpreti. Slednjič so Italijani vendar privolili v izpraznitev, kakor je poročal dne 11. t. m. na seji posvetovalne komisije za izvršitev rapalske pogodbe v Belgradu naš delegat v opatijski komisiji, dr. Otokar Rybač. Kdaj se ta izpraznitev izvrši in pod kakimi pogoji, še ni znano.

Na Reki so fašisti napadali jugoslovanske državljane očitno z namenom, da bi izzvali konflikte in zapletljaje, ki bi povzročili od strani Italije kake odredbe v našo škodo in zavlekli rešitev spora v Opatiji.

V Nišu se vrše posvetovanja naših in bolgarskih delegatov radi ureditve mej in obmejnih razmer, zlasti pa radi bolgarskih komitaških čet, ki vznemirjajo naše prebivalstvo in napadajo naše obmejne straže in čete. Kaj se je na teh posvetovanjih dogovorilo in doseglo, se ne ve, ker se sklepi drže strogo tajno. Toliko se da pač soditi, da stoje naši in bolgarski delegatje na neuklonljivem stališču.

V ministrstvu za socialno politiko so se vršila posvetovanja za določitev delovnega časa. Ta posvetovanja so sedaj končana in so se sklenile sledeče izpremembe: 1. V veleobrtih in rudnikih velja osemurni delavnik, ki se pa lahko podaljša za eno ali dve uri v zmislu določil zakona o delavskem varstvu. Ženskam in nedoletnim se osemurni delavnik ne sme podaljšati. 2. V podjetjih, ki se samtrajo za obrtna in ki jih pravilnik natančno določa, velja splošno deseturni delavnik. V ta podjetja pa ne spadajo trgovine. Osemurnik velja samo za obrti s težkim delom, kakor n. pr. v kovinski in grafični obrti. Nedoletnim in ženskam se sme naložiti samo

osemurno delo. 3. Slično velja za trgovine osem-, devet- ali deseturni delavnik. Uro odpiranja in zapiranja določajo inšpekcijska dela po krajevnih potrebah. Ob nedeljah in praznikih morajo biti trgovine in obrti brezposojno zaprte. 4. Za pekarije se bodo izdala določila pozneje. Delovni čas v tej obrti bodo določile posamezne sekcije še ta mesec. Ukrepalo se bo tudi o potrebi nočnega dela v tej obrti. Te določbe so predložene sedaj posameznim ministrstvom, da se o njih izjavijo. Kdaj stopijo v veljavo, še ni znano.

Volilni boj se nadaljuje.

Zadnjič smo poročali, da so vojvodinjski Madžari sklenili glasovati za nemške kandidate. Neki zagrebški list pa sedaj poroča, da bodo v Bečkerek in Novem Sadu najbrže volili Protičevo listo, v okrožjih Subotica, Pančevo in Sombor pa nemško.

Agitacija je v polnem teku, vrši se shod na shod. Vsi ministri agitirajo. Stranke si druga drugi hočejo prepričati shode. Tudi na slovenskih volivnih shodih se je začela kazati vročernost. Slovenska ljudska stranka zlasti skuša ovirati shode Samostojne kmetijske stranke, predvsem kjer nastopa minister na razpoloženju, g. Pucelj, in shode Socialistične stranke delovnega ljudstva. Pri tem dela precej z alkoholom. Do sedaj pa ni prišlo dalje nego do prerekanj, a kakor je pokazalo početje esesarskih agitatorjev na raznih shodih zadnje nedelje, bo kmalu prišlo tudi pri nas do pobojev. Trpeli bodo pri tem najbolj opiti in nahujskani ljudje, hujskači pa bodo ostali nekaznovani na varnem.

Narodna ljudska stranka je priredila 11. t. m. pri Sv. Križu pri Kostanjevici in v Malencih pri Brežicah dva shoda, ki sta leno uspela. Esesarji so hoteli delati zgago, pa se jim ni posrečilo, zlasti zato ne, ker govornika, kandidata Franjo Škrbca vsled njegove ravnodušnosti in neustrašenosti niso mogli spraviti s tira.

Po njih delih jih boste spoznali.

Po delih se spozna posameznik, še bolj pa stranka.

SLS se bje po prsih, češ, da je najvplivnejša in najmočnejša stranka v Sloveniji, sploh z eno besedo: edino zveličavna stranka, da se moramo za vse, kar imamo Slovenci, zahvaliti njej. Druge stranke so vse nič.

Poglejmo pa si delo SLS po prevratu.

Pribijamo, da je imela SLS po prevratu vso moč v rokah. Saj je imela predsednika in večino v začasni vla-

di Slovenije. Njeni somišljeniki so bili na krnilu poznejšim vladam (dr. Brejc). Dr. Korošec je bil predsednik „Narodnemu veču“ v Zagrebu in v Parizu je imel dolžnost, da zastopa naše koristi. Dr. Korošec je bil z Gostinčarjem minister in celo podpredsednik vlade v Belgradu.

In kaj je dosegla SLS za nas Slovence s svojimi voditelji?

Avtonomija je šla rakom žvižgat, koroški plebiscit je žalostno izpadel, kako se je rešilo primorsko vprašanje, vemo danes vsi, dobili smo za krono relacijo 1 : 4, naši fantje morajo služiti v Makedoniji itd. Same izgubljene bitke, kamor pogledamo.

Pa koga zadene krivda za vse to? V prvi vrsti tistega, ki ima moč v rokah, a izgube ne prepreči. In to moč je imela SLS! Koliko krika bi bilo, če bi kaka druga stranka zagrešila take grehe!

In kaj naj sklepamo iz teh izgubljenih bitk?

Da strankini voditelji niso ljudje na mestu in nimajo sposobnosti za vodstvo, ali pa gledajo le na svojo, ne pa na ljudsko korist. Od take stranke se ne more ničesar pričakovati. Edino pozitivno delo SLS je laž. obrekovanje, prisvajanje tujih zaslug, prazne obljube! Vsakega, ki ne trobi v njihov rog, oblatijo. Kako blatio dr. Šusteršiča, kateremu najhujši nasprotnik ne more odrekati zaslug! In zakaj ga blatijo? Ker se njegovega pozitivnega dela bojijo in vedo, da bo svojo stranko vodil v njeno korist in bo tudi za svojo stranko, kar se da, storil in dosegel.

Stranka, ki nima pravih voditeljev, je brezpomembna in je v razsulu.

Na tako stranko se ne bo nihče obesil.

Volivci! Predno oddaste svojo kroglico v skrinjico, premislite natančno, od katere stranke smete pričakovati kake koristi. Od SLS gotovo ne!

Sodite po delih!

POLITIČNE VESTI.

+ „Slovenec“ surovo protestira, ker je dr. Šusteršič napisal, da je bila ogromna večina prebivalstva nekdanjih habsburških jugoslovanskih dežel lojalna Avstriji. Gospodje, zakaj pa je vaš dika in ponos dr. Korošec, če to ni bilo res, pisal ministrskemu predsedniku grofu Klam-Martincu v pismu, ki se je (glej brošura „Moj odgovor“ str. 88), kar cedilo avstrijskega patriotizma in ker je obljuboval, zase in za narod, da žrtvuje vse kar ima in zadnjo srago svoje krvi za Avstrijo in njegovega cesarja. Od-

govorite! Mogoče bi bil „Slovenec“ iz bojazljivosti pripravljen priobčiti predmetno pismo Koroščevo v celoti. Mi bi mu bili zelo hvaležni. Da so bili Slovenci po večini lojalni avstrijski državljani, o tem ni nobenega dvoma. Oblika, v kateri „Slovenec“ proti tej ugotovitvi protestira, pa je vrhunec propalosti. Poglejte vendar razne brošure, ki ste jih tiskali, pogledajte v „Slovenca“, kaj vse ste tam pisali! Čast dr. Šusteršiču, ki ne taji strahončno, ampak možato in javno priznava, da je bil lojalni avstrijski državljani. Le tak mož bo zvest tudi sedanji državi. Vi pa sami trdite, da ste bili izdajalci v Avstriji in danes vemo, da bi bili radi izdajalci Jugoslavije. Pomislite vendar, kako daleč ste zašli in kako kruto teptate vsa verska načela in jih vlačite v blato, vi, ki ste poklicani, da jih varujete in negujete! In najžalostnejše pri vsem tem je, da vam „Katoliško tiskovno društvo“ pri tem žalostnem delu pomaga.

+ Zakaj hujska „Domoljub“? Nikdar ni „Domoljub“ toliko hujskal in lagal, kakor sedaj proti Narodni ljudski stranki. Teden za tednom pri naša debelo tiskan poziv: Na vsak „Ljudski Dnevnik“ in „Ljudski tednik“ zapiši: Nazaj! Ne sprejemem. Za noben list še ni „Domoljub“ kaj takega napisal, niti za najbolj liberalne ne. Zakaj vsa ta gonja? Gospodje okoli „Domoljuba“ in drugih listov Jugoslovanske tiskarne vedo, da jih dobro poznamo do dna duše, pa se boje, da bi jih popolnoma ne razkrinkali in da bi ljudstvo ne zvedelo resnice ter jim pokazalo hrbet. Vsa njihova gonja pa jim ne bo pomagala. Ljudstvo bo zvedelo resnico prej ali slej, četudi smo prepričani, da „Domoljubove“ laži ne bodo prenehale.

+ Kdo je delal slabe postave? Zadnji „Domoljub“ piše med drugim: „Pretekla štiri leta so nam pokazala, da ima naša država mnogo slabih postav. In te slabe postave so nam napravile že milijardne škode in nam vzele ves ugled.“ Vsa štiri leta je bila v Belgradu kot najmočnejša stranka v Sloveniji zastopana SLS po številnih poslancih. Imela je v vladi svoje ministre, včasih celo po tri. Ti ministri so predlagali narodni skupščini postave, poslanci pa so glasovali zanje. Danes pravi „Domoljub“ sam, da imamo mnogo slabih postav, noče pa seveda povedati, da nosijo velik del krivde za to ravno zastopniki SLS v Belgradu. Dr. Šusteršič ni delal teh postav, pač pa dr. Koro-

šec, Gostinčar, Roškar in drugi njihovi tovariši, ki so se doma cedili od samih obljub, v Belgradu pa se ponižno klanjali na levo in desno, samo da so mogli zlasti na ministrske stolčke. Slabe postave, ki so se sklepale ob prisotnosti zastopnikov SLS, so nam napravile res milijardne škode in nam vzele ves ugled. Kdor noče, da bi se to godilo tudi v bodoče, ne bo volil 18. marca SLS, katere voditelji so sodelovali pri razvoju sedanjih slabih razmer, pač pa bo volil Nar. ljudsko stranko, ki hoče biti res prava stranka ljudstva in ki hoče delati samo to, kar je za ljudstvo prav in kar ljudstvo zahteva. Kdor hoče, da zavladava v našem javnem življenju zopet pošteno delo za blagor ljudstva in splošnosti, ne pa posameznih oseb, bo vrgel 18. marca kroglico v tretjo skrinjico, na kateri bo ime dr. Šusteršiča, čegar delo je bilo vedno posvečeno koristim vsega ljudstva, kar nam dokazujejo še danes številne ceste, vodovodi in druge javne naprave, ki so se zgradile na Kranjskem, ko je bil še deželni glavar. Dr. Korošec ni mogel preskrbeti niti en voz gramoza za kranjske ceste, ki danes razpadajo in za katere ni niti vinarja na razpolago, ker so dr. Korošec in dr. Brejc izročili po prevratu ves deželni denar belgrajski vladi. Ko je bil dr. Šusteršič deželni glavar Kranjske, so se delale za ljudstvo dobre postave, od onega časa pa, ko je bil dr. Korošec ministrski podpredsednik v Belgradu, pa je šlo vse nazaj.

+ Obljube so poceni, mora reči vsak razsoden človek, kadar bere „Domoljuba“ in „Slovenca“, ako pomisli, koliko so voditelji SLS že obljubljali našemu ljudstvu in kako malo so zanj storili. Še tisto so zapravili, kar je bilo izključna last kranjske dežele, danes pa obljublajo zlate gradove, dasi sami dobro vedo, da ne bodo nikdar izpolnili tega, kar obljublajo. To pa se bo nad njimi hudo maščevalo.

+ Davki in SLS. V brošuri „Sodite po delih“ pravijo esesarji: „Najočitnejše in najobčutnejše pa se je pokazala neenakopravnost pri davkih. Iz naše Slovenije gredo milijarde davkov, dočim Srbija razmeroma malo plačuje.“ Kdo je tega kriv, seveda ne povedo, ker bi morali priznati, da so bili ravno oni tisti, ki so združili tudi deželne davke z državnimi ter vse skupaj centralizirali v državnih blagajnah, tako da je bil denar, namenjen za naše ceste, vo-

dovode, pospeševanje kmetijstva, obrtništva itd., porabljen za popolnoma druge namene, kot je bil prvotno določen. „Kdor ni slep, bo to uvidel. Norci pa naj dero prostovoljno v prepad! Slovensko ljudstvo pa hoče živeti.“

+ Kako lažejo. V brošuri »Sodite po delih« navaja »neznani« pisec tudi posamezne odstavke iz dr. Šusteršičeve brošure »Moj odgovor« ter pravi: »Dr. Šusteršič v svoji brošuri, ki je njegov program, izjavlja, da slovenskega naroda ni več, da katoliškega slovenskega naroda ni več, ker se je spojil s pravoslavimi in muslimanskimi Srbi v en narod.« To, kar je pisec klerikalne brošure namenoma izpustil, dostavljamo mi. Dr. Šusteršič pravi v svoji brošuri: »Če danes govorimo o našem narodu, nismo več opravičeni omejiti ta pojem na slovensko ljudstvo, ker se je razširil na tri raznovrstna plemena in različna ljudstva, ujedinjena v političen državotvoren narod.« To je seveda vse kaj drugega. Program Narodne ljudske stranke, ki ga je tudi podpisal dr. Šusteršič, pa pravi: »Stojimo na temelju državnega edinstva, ki je udejstvovalo v kraljevini SHS. V tem edinstvu vidimo in lojalno priznavamo končnoveljavni uspeh svotovnega prevrata. Srbi, Hrvati in Slovenci tvorimo ujedinjjen državni narod trojnega imena in trojne individualnosti. Slovenci, Hrvati in Srbi imamo vsak svoje narodne posebnosti, sad večstoletnega ločenega zgodovinskega razvoja. Modra državna vlada mora s tem dejstvom računati in prepustiti vsaki narodni edinci samoodločbo in polno samoupravo v vseh zadevah, ki se ne dotikajo bistva državne celote. V okviru edine države naj se svobodno razvijajo vse ljudske energije v blagor in procvit skupne domovine.« Klerikalni pisci bodo seveda tudi dalje anonimno potvarjali. Zato so naše vrstice namenjene samo onim, ki so dobre volje!

Na napačni poti.

Volivni boj je v popolnem razmahu. Vse stranke so mrzlično na delu, da še v zadnjih dneh pred odločilnim trenutkom pomnože svoje vrste in utrdijo svoje postojanke. Stotine agitatorjev potuje dnevno po deželi in če bi se izpolnile vse obljube, ki se dajejo sedaj dan za dnem našemu ljudstvu, potem bi nastal raj na zemlji.

Skrinjica Narodne ljudske stranke na Kranjskem je tretja — 3.

Že enkrat smo omenili, da se da doseči uspeh pri volitvah ali z vztrajnim, resnim, podrobnim delom v blagobit in za koristi ljudstva, da pa se da doseči vsaj trenoten uspeh tudi z demagogijo, z zapeljevanjem ljudstva in z lažnjivim obljubljanjem. Povedali smo že tudi, katero pot smo si izbrali mi in katero bomo vedno hodili. Na nekaj pa moramo opozoriti še te dni naše ljudstvo, da se na lastne oči prepriča, kje je pravica in resnica in kje neodkritost in hinavščina. Tako bo naše ljudstvo lahko samo presodilo, kdo se drži svojih načel in svojega programa in komu služijo načela in program le za pesek v oči volivcev.

Čimdalje bolj se namreč množe vesti, da pristaši SLS z nasiljem razbijajo volivne shode ostalih strank in da jim je dobro vsako sredstvo, s katerim upajo škodovati nasprotni stranki in stem ojačiti svojo.

Volilni boj je oster in marsikaj se spregleda in marsikaj se opraviči, česar bi se v rednih časih pod nobenim pogojem ne storilo. Pa naj bo volivni boj še tako hud, vedno morajo ostati neke gotove meje, ki jih tudi razpaljene strankarske strasti ne smejo prekoračiti. In ena teh mej mora sveto varovati zborovalno pravico, vsake stranke. Govoriti ima pravico pristaš vsake stranke, pa naj potem govori za pristaše drugih strank ljubo ali neljubo besedo. Kdor krši to mejo, ta je nasilen in pokaže, da nima prav in da ne more svoje lastne stranke braniti drugače, kakor s tem, da s pestjo, krepelci in kamenjem razbija shode nasprotnih strank. S krepelci in kamenjem braniti nasprotnemu govorniku, da bi smel svobodno razviti program svoje stranke, se pravi državljanu kratiti po zakonu zajamčeno pravico.

Ne bi tega pribili tako javno ravno za SLS, ker napravljajo isto napako v razburjenju volivnega gibanja tudi druge stranke, dasi ne v toliki meri, kakor ravno SLS, ki je postala v tem oziru najslabša. Pri SLS gre za sistem terorizma, SLS razbija tudi volivne shode po načrtu in SLS hujska svoje pristaše na govornike nasprotnih strank in s tem ne ogrožava le njihove pravice do svobodnega in javnega govora, temveč tudi njihovo osebno varnost. Iz vsega poteka boja, ki ga vodi pri sedanjih volivnih pripravah SLS, je razvidno, da so zgoraj naštetega volivna nasilstva organizirana, vodena in odrejena

Vrzite 18. marca kroglice v tretjo — 3. skrinjico.

od njenega strankinega vodstva, ki mora vsled tega prevzeti pred slovensko javnostjo in slovenskimi volivci tudi vso odgovornost za početje nahujskanih strankinih pristašev.

Pa še nekaj pada v oči v tem volivnem boju, vodenem od SLS in to razkriva zopet jasno ono dvojno moralo, oni moralni razkroj v tej stranki, ki smo ga že nekolikokrat pribili. Kdo najhujše kriči proti terorizmu, podkupovanju in korupciji? Ali niso mar to ravno »Slovenec«, »Domoljub«, »Straža« in kolikor je še listov SLS, ki polnijo dnevno svoje kolone z najhujšimi izpadi proti nasilstvu in vsakemu terorizmu in korupciji. Hinavsko zavijajo oči proti nebu in v imenu poštenosti, svobode in ne vemo česa vse zaklinjajo slovensko ljudstvo, da naj voli kandidate SLS. V resnici pa stopa SLS sama na čelu vseh onih strank, ki si hočejo z nečednimi in nasilnimi sredstvi priboriti svoje mandate.

Kot že rečeno, se tudi tukaj jasno kaže dvojna morala vodilnih mož v tej stranki. Upamo, da bo slovensko ljudstvo to nečedno igro pravočasno izpregledalo in položilo svojo usodo v roke mož, katere pozna kot nesebične delavce za ljudski blagor.

INOZEMSKÉ VESTI.

* Strašna rodbinska drama. Posestnik Jagodnik v Tominjah pri Ilirski Bistrici je skrnil sod slivovke v seno, da bi ne bilo treba plačati novega davka. — Oče in sin se nista dobro razumela. Rastel je prepir v hiši, vsak dan hujši in hujši. Prišlo je tako daleč, da sta si oče in sin grozila s sekirami v rokah. Vrhunec prepira je pa dosegel dan, ko so prišli finančni uradniki v hišo in našli v senu sod slivovke. Sam oče je iz maščevanja ovadil sina pristojni oblasti. Sin je moral plačati okoli 5000 lir globe. — Dne 8. t. m. st. se oče in sin zopet prepirala. V prepir se je mešala tudi mati. In prišlo je do groznega ubojstva. Sin je pograbil sekiro in ubil najprvo očeta in potem mater. Sin ubijalec je zbežal, vzel vrv s seboj in se obesil.

* Spopadi s komunisti v Brnu. Dne 6. t. m. so imeli brnski komunisti, več ko 2000 po številu, protestno zborovanje proti sprejetju zakona o zaščiti republike. Na shodu so izdali parolo: „V mesto“, in res so po končanem shodu odšli vsi v sprevodu v notranjost mesta. Tu pa so naleteli na močan

oddelek varnostne straže in se z njimi spopadli. Policisti so se jih branili s svojimi gumijevkami, komunisti pa so jih obmetavali s kosi opeke. Žrtev cele bitke je bil samo en ranjenec v vrstah komunistov.

* Skrito orožje v Komarnu. Šele pred dvema tednoma so našli v Komarnu pri Zoltanu Bazgyai puške, patrone in ročne granate, a sedaj je državna policija našla novo orožje, in sicer dve strojni puški, pet pušk, 3000 nabojev, pasove za strojne puške in 45 ročnih granat, ki so bile spravljene v sodih in zakopane v kleti policijskega ranateljstva. Orožje je bilo tako skrbno spravljeno, da bi se bilo takoj lahko upotrebljalo. Očitno gre za mažarsko zaroto. Postojanje v tej smeri je uvedeno. Zaeno je bila poslana v Komarno posebna komisija, ki bo, kakor pričakujejo iz Komarnanskega slučaja, dobila nadaljna senačna odkritja.

* Na Mažarskem je prepovedano republiko propagirati. Peštansko sodišče je obsodilo književnika Veča na 1 in pol leta zopora radi republikanske propagande. — Obsodba se utemeljuje s tem, da je Mažarska še danes kraljevina in ne sme nikdo napadati institucije kraljevine.

* V Francoski so narastle vse reke. Železniška proga Pariz—Nant je pod vodo. Parizu preti poplava.

* Dr. Beneš, zunanji minister češkoslovaške repub., gre koncem marca v Varšavo radi razgovora s poljsko vlado o političnih in gospodarskih stvareh.

DNEVNE VESTI.

— Vse naše zaupnike in somišljenike prosimo, da nam 18. marca snoroče od vseh volišč brzojavno ali telefonično (št. 119) izid volitev na naslov „Uredništvo Ljudskega tednika“. Ljubljana.

— Dr. Ivan Šusteršič, načelnik Narodne ljudske stranke, sprejema stranke v običajnih uradnih urah v pisarni odvetnika dr. Ivana Benkoviča na Miklošičevi c. št. 6, I. nad. (poslopje Ljudske posojilnice).

— Borovniški shod SLS. V nedeljo, dne 11. t. m. sta se prvaka SLS dr. Brejc in dr. Natlačen okorajžila in prišla na lov za glasovi tudi v Borovnico. Toda ljudstvo je danes že izpregledalo in hoče svojo usodo zaupati ljudem, ki so kdaj že delali zanj in tudi res dosegli, kar so obljubili. Vsakdo, kdor se je v Borovnici podal med naše ljudi, je čul lahko pomenkovanje o starih boljših časih, ko je bil zastopnik našega ljudstva še dr. Šusteršič. „Ej“, so dejali naši

domačini, „v tretjo skrinjico bomo vrgli kroglico, da pridejo že enkrat zopet ta stari možje, ki so kaj naredili.“ Dr. Natlačen na shodu ni mogel dosti povedati, ker je bil v svojih izvajanjih skoraj cel čas moten. Padali so ostri očitki, ko je razvijal svoj program o avtonomiji. Ljudje so s prstom kazali proti njemu kliče: „Kdo pa nam jo je napravil?! — Vi!“ itd. Prisotni so med seboj pogovarjali in dejali, da dr. Natlačen in dr. Brejca, to je SLS, ne bodo volili ker vpije sedaj po tistem, kar je takoj po prevratu sama prodala za visoka mesta in časti posameznikov, ki takrat, ko so sedeli na ministrskih stolčkih, ljudstva niso poznali, sedaj pa, ko ga rabijo, pa prihajajo zopet medenj, da ga nafarba jo vdrugič.

— **Število volivcev v mestu Ljubljani.** Volivni imenik za mesto Ljubljano izkazuje 12.622 volivnih upravičencev.

— **Živinski sejmi v Ljubljani še nadalje prepovedani.** Veterinarsko-redarstvene naredbe z dne 29. decembra 1922 št. 3955 je pokrajinska uprava glede območja mesta ljubljanskega razveljavila, ker je slinavka in parkljevka ponehala. Ostane pa še dalje v veljavi prepoved izvrševanja živinskih sejmov v mestu ljubljanskem, ker se še vedno v večjem obsegu pojavlja slinavka in parkljevka v političnem okraju Ljubljanska okolica.

— **Kako se poiščejo naslovi rojakov v Ameriki.** Mnogi naši ljudje, ki imajo svoje sorodnike v Ameriki, niso imeli med vojno z njimi nikake zveze in so na ta ali drugi način zgubili njihove naslove. Mnogim se pripeti, da se jim radi napačne adrese pismo vrne ali pa se odda na poštni oddelek v Washingtonu, ki se zove „Death Letters“ kar znači po naše „mrtva pisma“. Takim, ki s svojimi ljudmi ne morejo dobiti zveze, svetujemo, da se obrnejo na Jugoslovanski urad inozemske izvestiliske službe, katerega angleški naslov se glasi: Foreign Language Information Service, Jugoslav Bureau, 119, W. 41. Street Newyork City N. J.

— **Razbojstvo.** Na deželni cesti med Topolo in Bajšo so napadli nepoznani razbojniki seljaka Petra Satmarja ter ga ubili. Nato so ga oropali denarja v znesku 9000 dinarjev. Zločincev dosedaj še ni bilo mogoče izslediti.

— **Okuženje v vagonu.** Inšpektorat državnih železnic nam pošilja: Da se prepreči ponatis dnevne notice »Slov. Naroda« z dne 4. III. pod naslovom »Umrli na pegavici«, si dovoli inšpektorat drž. žel. v Ljubljani informirati objektivno sl. uredništvo v slučaju kaplana Kajdiža in temu sledečih izvajanj: Inšpektorat drž. železnice je prejel od višjega okr. fizika dr. Šavni-

ka v Kranju ta-le brzojav: »Kaplan Kajdiž se je vozil 16. februarja po železnici v Ljubljano. Obolél je dne 21. II. Mnenje, da bi se bil inficiral na železnici, je samovoljno. Diagnoza pegavice od sedaj ni brezuvetna.« — Glede čistote po vagonih pripominjamo: Železniška uprava nima ingerence na osebno čistoto potujočega občinstva. V kolikor je to mogoče, jo izvaja n. pr. glede vojaštva. Dokler se ne dvigne splošna snažnost potnikov, hotelov in prenočišč, je nemogoče izključiti možnost nalezanja in prenosa golazni. Tudi, če se postavijo zavodi za čiščenje in razkuževanje golazni za cele vagon — kot ga ima Sarajevo — bo okuženje še vedno mogoče. Glede higijene in čiščenja vagonov stori inšpektorat vse, kar je v njegovi moči. Manjka pa včasih nekaterih sredstev in predvsem pa zadostno število voz, vsled česar morajo biti le-ti vedno vpreženi in so intervali za temeljito čiščenje večkrat prekratki.

— **Ustreljen iz zasede.** Posestnika sin Alojzij Velepč iz Zaboršta pri Kamniku se je vračal dne 2. t. m. zvečer od dela domov. Nekje na samem počitu naenkrat iz nekega grma dva strela, ki sta oba zadela Velepča in sicer eden v roko in eden v nogo. — Velepča so vsled težkih ran morali pripeljati v bolnico.

— **Italijanska kultura.** Prostore trsatske čitalnice, ki so jih zasedli Italijani pred štirimi leti, so ti spremenili tekom časa v pravi hlev. Oder je raznešen in podnice so iztrgane iz tal, okna razbita, zid okrušen in inventar razrušen na vse vetrove. Treba bo dosti denarja in truda, predno se vse zopet spravi v prejšnji red.

— **Kdaj se zaključujejo blagajne pri poštah.** Z uvedbo novega poštnege pravilnika, ki je stopil s 1. marcem t. l. v veljavo, preneha blagajniška služba za vplačila in izplačila pri poštah, ki imajo uradne ure do 18. ure, pol ure pred koncem uradnih ur, t. j. od 17. uri 30 min.

— **Spomenica Dalmacije.** Splitska sekcija udruženja Jugoslovanskih inženjerjev je sprožila akcijo, da izda ob priliki letošnjega kongresa inženjerjev v Splitu spomenico Dalmacije. Knjiga bo vsebovala več člankov iz zgodovine, književnosti, umetnosti itd.

— **Poneverjenje pri poštni direkciji.** Redarstvu v Sarajevu se je posrečilo priti na sled novemu poneverjenju tamošnjih poštinih uslužbencev. Gre za poneverbo večjega zneska pri poštni direkciji. Glavni krivec je že pod ključem, drugim so na sledu.

Avtonomisti pozor!

(Ponatis iz „Ljudskega Dnevnika“.)

Kdor pazno zasleduje sodobne dogodke, tako na političnem kakor tudi na kulturnem, socialnem in gospodarskem polju, tega navdaja upravičena skrb za bodočnost. Strašna demoralizacija, korupcija, sebičnost, pohlep po materialnih užitkih — vse te človeške slabosti so se razpasle po vsej strukturi človeške družbe ne le pri nas, temveč po celi Evropi in nedvomno tudi izven njenih meja. Povsod se pojavlja nezadovoljstvo z današnjimi razmerami, povsod iščejo sredstva, ki bi privedlo do izboljšanja že skoraj neznosnih razmer, ki tlačijo človeštvo. Eni vidijo prvotni vzrok za te razmere v svetovni vojni, ki je razgibala najnižje človeške instinkte in strasti, drugi pripisujejo krivdo kapitalizmu, tretji zopet pomanjkanju resnične demokracije v današnjih državnih sistemih in ne manjka niti teh, ki pravijo, da je vsemu krivo to, ker vlada sedaj na svetu — demokracija.

Kakor ni enotnosti v mišljenju glede izvorov, iz katerih je prišlo do nedostatkov in zmed, tako ni niti enotnosti v mišljenju glede sredstev in smeri, po katerih bi prišli k izboljšanju razmer. Eni vidijo izboljšanje v raznih političnih sistemih in socialno-kulturnih idealih, drugi zopet v uveljavljanju diktatorske volje, pa vse do kolektivizma in anarhizma, od kapitalizma pa do fašizma in bolševizma.

Na eno se ponavadi pozablja, na ono, kar je najvažnejše in kar smo smo mi v našem listu že ponovno poudarili: na poštenost, ki je predpogoj za ozdravljenje sveta. Pozablja se, da je dana možnost za izboljšanje razmer na narodnem, političnem, gospodarskem, kulturnem in socialnem polju šele tedaj, če se bo uveljavila povsod poštenost, in zmisel za resno ljudsko delo.

Večkrat slišimo, da bo ta ali oni pristaš avtonomije pri predstojećih volitvah volil SLS. Svoje stališče utemeljuje tako-le: SLS sama po sebi mu sicer ni prav nič všeč, tudi ni klerikalec, hoče na avtonomijo; ker pa jo hočejo tudi klerikalci, bo šel z njimi. Navidezno logičen odgovor, ki pa temelji na popolnoma napačni informaciji o stanju razmer.

Ne bomo danes lomili kopja ne za ne proti avtonomiji, niti ne razprav-

Skrinjica Narodne ljudske stranke na Kranjskem je tretja — 3.

Naša skrinjica na Kranjskem je tretja — 3.

ljali o njenih dobrih in slabih straneh in njeni praktični izpeljavi. Pokazati hočemo samo, kaj je SLS avtonomija in kakšni so izgledi na uveljavljanje avtonomistične ureditve naše države po klerikalcih.

Vsakdo se spominja, da je bila SLS po prevratu strogo centralistična in da ni nobeden poprevratnih klerikalnih voditeljev nikdar ziniti besedice proti centralizmu. Te svoje centralistične smeri so se držali ves čas, dokler so bili na vladi in v tem času so strašno hiteli, da so odpravili, uničili ali centralizirali vse, kar je bilo v Sloveniji avtonomnega. Čemu tudi danes to taje? To je popolnoma naraven razvoj iz njihove politike za časa Avstrije, popolnoma logičen sklep na njihov nekdanji „minimalni program“. Česa drugega od njih nismo pričakovali. Predaleč bi vodilo, če bi hoteli ponovno naštevati, koliko škode so s tem prizadejali slovenskemu ljudstvu. Bolj zanimivo pa bo, če konstatiramo, kdaj so naši klerikalci postali tako navdušeni privrženci avtonomne Slovenije. Baš v istem trenutku, ko je padla njihova vlada torej prav takrat, ko je bila zanje izgubljena možnost, centralistično vladati na ministrskih stolih v Belgradu. Takrat so začeli gristi grenki kruh opozicije. Voditelji SLS so uvideli, da je ljudstvo z njihovim vladanjem nezadovoljno, da je nezadovoljno s poslovanjem centralno izvedene državne uprave in da jih to ljudstvo ne bo več volilo in jim s tem ne več pomagalo do zopetne možnosti centralnega vladanja, če ne najdejo gesla, ki bi vleklo. Našli ga sicer niso oni, ampak pobrali so ga drugod in pričeli vpiti na vse grlo za avtonomijo, seveda z edino mislijo, da jih bo morda to kričanje privedlo zopet do vlade v Belgradu. Glavno jim je oblast in čim večja je, tem boljše zanje. Za resnično izpeljavo avtonomije jim je pa toliko, kot za lanski sneg.

Tega naj se zavedo vsi oni, ki hočejo v svojem navdušenju za avtonomijo okrepiti že razpadajočo SLS. Brez odkrite poštenosti tudi na avtonomističnem polju ni pričakovati izboljšanja.

Naši shodi.

Naši nedeljski shodi so pokazali, kako globoko je pognala misel naše stranke svoje korenine v narodovo dušo. Našega načelnika imajo ljudje prav dobro v spominu, ker njegovih del ni mogel narodu nihče prikriti. — Priredili smo med Kostanjevico in Brežicami poleg

vrste malih sestankov dva javna shoda.

Naš shod v sv. Križu je izvolil za predsednika spoštovanega našega pristaša g. Fischerja soglasno. Naš kandidat g. Škerbec je razvijal svoj program. Pozivljal je, naj se nihče ne vda ne hujskanju in ne obljubam, od poslancev pa naj zahteva obračun. Vsak je dovolj odrasel, da sam ve, kam bo vrgel kroglico. Stranka, ki volivce sili in terorizira, se je sama obsodila na smrt. Ne poziva, da kdo voli NLS, zahteva pa, da govori vsak svobodno. O avtonomiji je razgrnil pravo sliko. Svari ljudi, naj se ne vdajajo obljubam o zlatih gradovih, in jih vprašuje, kako si predstavljajo avtonomijo, pa kaj potem, če je ne dobe. Marsikdo se je tedaj popraskal za ušesi. Zakaj pravega jim niso nikoli povedali. — Domači g. kaplan je kaj pridno delal medklice, ki jim je pa g. Škerbec ostal kos. Na vprašanja, odkod ima dr. Šustersič denar, je povedal, da so »Slovenčeva« obrekovanja nesramna laž, ker je denar ves od naših somišljenikov. V zahvalo pa je g. Škerbec potipal SLS po neki jako občutljivi žilici, nakar je nastalo veliko smeha. Pogovor je napeljal na Koroščeve avtomobile, njegovo belgrajsko vladovanje in njegovo »avtonomijo«, pa tudi na dr. Brejca. Nastopil je tudi domači g. župnik, ki je bil pa zelo razburjen. G. župnik menda še zdaj ni spregledal SLS in je v svojem idealizmu pozival naj nihče ne cepi enotne fronte za slovenske pravice, nakar je nastal velikanski hrup. Ko so nas vprašali, kdo izmed duhovnikov gre z nami, je zaklical g. kaplan, da škof ni naš. Med glasnim smehom ga je neki kmet zavrnil, da je škof — komunist. Ko je g. kaplan še zaklical, da bodo vsi volili SLS, je nastal zopet glasen smeh. Živahno so se volivci razdelili.

Naš shod na Malencah pri Brežicah je prav tako dokazal, da naših mož kljub vsemu hujskanju in blatenju od 1917 dalje niso mogli pri ljudstvu spraviti ob dober glas. G. Škerbecu so ploskali navdušeno, ker jim je govoril iz srea. Pristaši vseh strank so bili zbrani in vsi so odobraval njegova izvajanja. Zaklical jim je: »Volute, kamor hočete. Moja je tretja!« Može so mu stiskali roke in mu namigavali, da »tretja le ne bo prazna«, kljub vsem pobožnim željam SLS.

DOPISI.

d Polomija. Iz D. M. v Polju nam pišejo: V nedeljo se je vršil jako klavern javen shod eseslarjev. Prišlo je do 70 ljudi, med temi nekaj žensk in nevolivcev in kakih 50 nasprotnih volivcev. Dr. Gosar in Stanovnik sta bila vedno v veliki zadregi, ker je bil ves shod samo ugovarjanje. Brez resolucije in zaključka shoda so se razšli in tako se je ta polomija končala brez uspeha eseslarjev. — Sicer na vlada od strani SLS velik terorizem in širijo ti ljudje neverjetne laži. Lažejo, da dobivajo agitatorji od NLS kar po 25.000 dinarjev. Bog pomagaj, kam smo prišli. Pa delali bomo počasi, ker mora priti resnica na dan. Če bo šlo tako naprej, kmalu ne bomo več življenja varni. Najbolj so hudi, ker jih „Dnevnik“ in „Tednik“ neusmiljeno razkrinkavata. Le pogumno naprej in pride čas, ko bo vse drugače.

d Borovnica. Da bi omajali teme-lje NLS v Borovnici, so se končno odločili klerikalci, da naredijo tudi v Borovnici ofenzivo. Iz bojazni, ali pa ker jim je že vrozen terorizem, gospodje niso prišli sami, ampak so zbornali par svojih vernih fašistov iz Vrhnike in Ljubljane, da bi z njimi delali razpoloženje na shodu in terorizirali domače ljudi, če ne bi kimali klerikalnim generalom. Dovolj žalostno je, da si upa mlad fantek iz Ljubljane nahruliti poštenega starejšega kmeta: „Če niste tiho, vas bomo nesli ven“ — ker ni hotel kmet samo kimati, ampak mirno povedati tudi svoje mišljenje. Ali tako vzgajate katoliško mladino? Res lepe sadove bo rodila vaša vzgoja, če boste vlačili po shodih dizake in jih vadili sarovosti in pretepanja, mesto da bi se doma pridno učili. No in kaj so na shodu povedali klerikalni modrijani? Nič, zabavljali so čez druge stranke in peli staro pesem o avtonomiji. Čisto prav da ste prišli in nam pokazali svoje nadebudne fašiste. Tako smo se vsaj na lastne oči prepričali, kako in s čim mislite vladati. Dr. Brejc je rekel: „Vse kroglice v našo skrinjico“, mi pa pravimo nobene. — Borovničan.

d Iz Dolenjske nam pišejo: Volilni boj postaja dan na dan ljutejši in listi so vedno bolj nervozni in vedno bolj strupeni. Najbolj pa so v tej volilni borbi razdraženi živci „Slovenca“ in „Domoljuba“, ki je bil dolgo vrsto let res dober katoliški list a je sedaj popolnoma brez glave. Laž in natolcevanje mu je postalo nekaj

vsakdanjega. Ni pa to samo zadnje dni, ampak se njegova brezposelnost opaza že dalj časa. Čitam ga že nad 30 let in bil je dolgo časa dnevnik, ki je bil v moji hiši. Bil je skoro drugi evangelij. Kakor pa sem bil zaverovan v ta list, vendar sem že med vojsko opazal njegovo dvoreznost, in ko je pozneje začel pisati proti gospodom, ki so se toliko borili za naše slovensko ljudstvo in za svetlinje naše katoliške vere, tedaj sem se osmelnjen vprašal, kaj to pomeni? Ni mi bil več evangelij, kajti od njega je odsevala zavist, sovražstvo, laž in enake lastnosti, katerih prej nisimo bili vajeni; že takrat je moja vera vanj pešala in tudi drugim. Nad vse čudno pa je bilo naenkrat pisarjenje, ko se je povrnil v domovino dr. Šusteršič. Od tega časa se mi zdi, da je „Slovenec“ naravnost obseden. Kolikokrat sem se vprašal, kaj je vendar zakrivil dr. Šusteršič, da sedaj „Slovenec“ in „Domoljub“, ki se prištevata katoliškim listom, tako bruhaata svoj srd nanj? Dr. Šusteršiča so krstili svoj čas za „Izdajalca domovine“. Psovka je bila napačno naslovljena. Zvest svoji prisegi in domovini in dober in lojalni državljani je bil, in zaradi tega je bil preganjan in je trpel. Ker pa je bil zvest v prejšnji državi, bo zvest tudi v sedanjih. Kdor ni zvest enemu gospodarju, ta tudi drugemu ni. **Vojsko je napravil!** Kdor to govori in trdi, ta smeši samega sebe. Nebroj še drugih stvari se mu podtika, a vse se je izkazalo za neutemeljeno. Vzrok tej gonji je le ta, da je mladim častihlepnim gospodom bil na potu, ker so hoteli priti oni na stolčke. To je ves njegov greh! Gospodje okoli „Slovenca“, ali ste izgubili že ves čut pravičnosti? Mar mislite, da je katoliškim listom dovoljeno lagati in javno krasti drugim čast? Star slovenski pregovor pravi: Resnica je Bogu in ljudem ljuba. Častita duhovščina okoli „Slovenca“, ali ni med vami nikogar, ki bi si upal nastopiti proti taki gonji? Ali ni žalostno, da se dobijo še celo g. duhovniki, ki to javno zagovarjajo? Na eni strani oznanjate resnico in pravico, na drugi strani pa oboje teptate. Mar mislite, da je to v korist veri in cerkvi? In kaj vam je storil mož, nad katerim sedaj besnite kakor podivjani? Kako opravičilo imate za to izdajsko gonjo proti njemu? Podtikate mu, da se je zvezal z radikalci, da se je zvezal s Srbi in da je pisal v nasprotni liste. Dokazal vam je sam in tudi nasprotni listi, da to ni resnica, da ste lagali. Res pa je, da ste se svoj čas vi dosti jasno vezali z nasprotniki in to samo zaradi tega, da bi uničili dr. Šusteršiča. Zvezali bi se

bili tedaj tudi s samim vragom, samo, da uničite človeka, ki vam je trn v očesu, ker se ga bojite. **Imenujete ga uskoka.** Mar ste tako naivni, da morete še misliti, da se bo on, katerega ste sramotili na vse načine in ga pogнали iz domovine, z Vami družil? Komaj se je zvedelo, da bo prišel domov, že ste začeli bruhati ves gnjev proti njemu! Podtikate mu, da je centralist, kar ste bili vi, dokler vam je kazalo. Danes se pa šopirite kot avtonomisti, kljub temu, da ste prav vi sami uničili in razbili lepo urejeno deželno avtonomijo. Natvezujete mu, da dobiva podporo od Pašiča itd. itd., dokaza za to pa kljub razpisani nagradi ne predložite. Prislovica pravi: „Kakršen je človek sam, tako sodi drugega.“ Vi živite samo v natolcevanju in zato vedoma lažete. V kako bratskem objemu ste bili dolgo časa s Pašičem in drugimi Srbi, dokler vam je kazalo, danes pa ste proti njim, ker Vam tako bolje kaže. Kaki nasprotniki ste bili socialnih demokratov in komunistov (ne pozabite vendar na Zaloško cesto!) in danes ste najboljši prijatelji. To vse pa samo radi tega, ker vam tako bolje kaže. Vaš namen in cilj ni nič drugega, kakor uničiti vse, kar noče iti z vami, kar noče trobiti v vaš rog, pa bodi še tako dober kristjan. Ljudstvo farbate, da delate zanj, delate pa le to, kar je za vas prav. Za dosego vaših ciljev pa vam ni nobeno sredstvo preslabo. Danes lahko slepite ljudstvo s frazami, a dolgo to ne bo več šlo, in tedaj gospodje, bo težak obračun. Težak bo obračun zato, ker imate toliko uspehov! Ljudstvo kar strmi, kako ste mogli vse to v tem kratkem času zagospodariti! **Razdejanje deželnega gospodarstva in avtonomije.** Krasne ceste, tako da si človek lahko na njih zlomi nogo in se v lužah utopi. **Živnoreja, kmetijstvo** itd. to cvete in je na kvišku nazadovanja. **Vodovodi, hlevi:** koliko ste jih že napravili? **Zamena denarja:** 20% odtegljaj je že davno izplačan. **Relacija krone** 1 dinar za 4 krone, to je pa krona vaših uspehov. Na vseh straneh krasen red! Kje pa so še zasluge pri neodrešenih naših bratih: naši „Koroški Slovenci in Primorci.“ Hvalite se z zaupanjem ljudstva, to pa ne pomislite, zakaj vam to ljudstvo še zaupa? Samo zato, ker vas še ne pozna v pravi luči, ker vas ima še za ovce in ne pojmi, da ste volk v ovčji koži. Slikate mu gradove, sedaj ko nimate moči, ko pa bi prišli do moči, tedaj bi zopet na vse to pozabili in bi

uganjali staro strankarsko egoistično, centralistično politiko naprej. Pri tem bi si mislili, kaj to meni mar, ako moj brat strada, samo, da jaz dobro živim. Vaše geslo je: „Bog je sam sebi brado vstvaril, potem šele drugim“. Le govorite, le pišite, le obečajte gradove v zraku. Le bruhaajte lažnjivi srd! Vse to so le deske, po katerih vi drčite proč od ljudstva, kajti ljudstvo vas bo hitro spoznalo in kmalu bo prišel dan obračuna. Tedaj pa vam ne bo nič več pomagala vaša farizejska hinavščina in vaše fraze, kajti ljudstvo bo od vas zahtevalo da pokažete uspehe, katere ste zanj dosegli. Tehnica z ljudskimi koristmi pa boste enaka nič in tedaj bo tudi konec vašega bahanja z ljudskim zaupanjem. — Nekdo, ki vas prav dobro pozna.

d Iz kamniške okolice nam pišejo: Kdor hoče vlado poštenosti, bo volil 18. marca Narodno ljudsko stranko ter bo vrgel 18. marca kroglico v tretjo skrinjico. Odkar je bil dr. Korošec ministrski podpredsednik deželne vlade v Ljubljani, je slovensko ljudstvo samo polnilo korita voditeljev raznih političnih strank, ne da bi dobilo vsaj del svojega denarja nazaj za neobhodne vsakdanje potrebe. Sedaj pred volitvami obljubujejo voditelji SLS po deželi zlata nebesa volivcem, ako jih bodo zopet volili, ker vedo, da jim bije zadnja ura in da jim bo prej ali slej odklenkalo, ko bo spoznalo ljudstvo vso njihovo hinavščino, lažljivost, nesposobnost in koristolovstvo. Cele tolpe mladih ljudi, plačanih z denarjem ljudskih žuljev, pošiljajo k nam na deželo, da hujskajo ljudi in agitirajo za dr. Korošca, ki nima drugega pokazati kakor to, da je spravil vse ljudsko premoženje na Kranjskem iz dežele, in ki pozna ljudstvo na Kranjskem samo ob volitvah, ko potrebuje njegove glasove. Ti ljudje, ki niso med vojsko občutili nobenega trpljenja, ki ne poznajo potreb našega ljudstva, ki niti ne vedo, koliko se je pred vojno storilo za povzdigo kmečkega stanu, ščuvalo proti nosilcu kandidatne liste Narodne ljudske stranke dr. Ivanu Šusteršiču, čegar delo za našega kmeta dokazujejo še danes neštete pred vojno zgrajene ceste, vodovodi, elektrarne in druge javne naprave na Kranjskem. Razsodni možje bodo zato tudi volili dr. Šusteršiča, ki je vse svoje življenje posvetil ljudskemu delu, za katerega pa imajo oni, ki se niso dvignili z lastnim poštenim delom za ljudstvo,

Skrinjica Narodne ljudske stranke na Kranjskem je tretja — 3.

Naša skrinjica na Kranjskem je tretja — 3.

samo psovke in laži ter si njegove zasluge pri ljudskem delu celo laste sami zase. Večje hinavščine si ni mogoče misliti. Vse laži voditeljev SLS bo naše ljudstvo še drago plačalo, ako jim bo pri teh volitvah zopet nasledilo, kakor jih je že plačalo, zakaj nobene svoje obljube še niso doslej izpolnili. Oni so navajeni prodajati ljudske pravice za ministrske stolčke in kar se Janezek nauči, tudi Janez zna. Navada je železna srajca! Voditelji SLS so pokazali v Belgradu in doma svojo nesposobnost in kdor hoče, da pride zopet do veljave pošteno delo, bo volil 18. marca načelnika Narodne ljudske stranke dr. Ivana Šusteršiča, ki hoče in bo izvedel to, kar ljudstvo hoče in želi! Zato proč s hinavci in zapeljivci ljudstva!

d Kake ljudi postavlja SLS za kandidate v kmetem okraju? Iz logaškega okraja nam pišejo: Kandidat SLS Jožef Gostinčar, ki ima edino to zaslu — da ni kot minister za socialno politiko napravil niti ene postave, ki bi bila v prid našemu kmetem prebivalstvu, je zahteval lani kot poslanec v Belgradu, da se mora prepovedati izvoz živine, da bi padla cena živini in da bi tako naš kmet še bolj obubožal, kakor je že po vojski vsled nesrečne gospodarske politike voditeljev SLS. Gostinčar kandidira sedaj v našem kmetem okraju, ki živi največ od živinske kupčije z Italijo. Ako bi se prepovedal izvoz živine, bi bili v prvi vrsti udarjeni kmetje v logaškem okraju, pa tudi vsi živinorejci Slovenije. Edin dohodek našega kmeta je živinoreja in ako bi se uničila s prepovedjo izvoza živine, bi naš kmet prišel ob edini vir dohodkov. V Sloveniji, ki mora kupovati žito od drugod, bi zavladala splošna revščina in lakota, ker bi ne bilo denarja za nakup žita, naši ljudje pa bi bili na ta način prisiljeni, da bi morali oditi s culo v roki s trebuhom za kruhom po svetu. Začelo bi se splošno izseljevanje, kmetjski domovi pa bi propadali. Poslanec, ki je proti izvozu živine, je uničevalec kmetjskega stanu! Narodna ljudska stranka pod vodstvom svojega načelnika dr. Šusteršiča se je postavila na edino pravilno stališče, ko se je izjavila za prost izvoz živine po pokritju domačih potreb. Istočasno, ko zahteva prost izvoz živine v prid našega kmeta, pa trdi zahteva, naj se uredi uradniku in delavcu plače tako, da bo tudi lahko plačeval in kupil, kar potrebuje. Za pošteno delo — pošteno plačilo! To naj velja za kmeta, kakor za vsak drugi stan. Kdor je proti tej temeljni točki in če je to celo poslanec, je ali popolnoma ne-

sposoben ali pa tako neodkrit, da hoče nasuti ljudem peska v oči, da bi ne spoznali dvojne igre, ko govori drugače kmetu in drugače delavcu. Tak poslanec tudi ne more biti nikdar zastopnik kmetkega okraja, ker ne bo nikdar čutil s kmetom in ker ne bo nikdar poznal njegovih potreb. Zato bo vsak pameten človek vrgel 18. marca kroglico v tretjo skrinjico, da pride do zmage zopet pošteno delo za resnične ljudske koristi.

Iz »Ljudskega dnevnika«.

p »Slovenec« z njemu lastno brezobzirnostjo vedno ponavlja, da sem, ko sem bival v inozemstvu, pisal svojim prijateljem v domovino habsburžansko navdahnjena pisma. Ta trditev je gola izmišljotina. Kar na dan s takimi pismi! Vse prijatelje in neprijatelje, ki so sprejeli po prevratu od mene kako pismo, kličem za priče. »Slovenčevega« početja ne bom dalje kvalificiral in prepuščam to dostojni javnosti. — Dr. Ivan Šusteršič, l. r.

p Poglavlje o »osrečevanju« ali kako hodi »Slovenec« maslen na solnce. »Slovenec« poroča, da je dežela Kranjska kupila v Švici za časa vojne krave, »torej tam, kjer so bile najdražje.« To je preračunana zlobnost. Kakšnega pomena so bile tiste krave za naše gospodarstvo, vedo vsi naši gospodarji, med katere pa »Slovenčev« gospoda zavoljo njihovih gospodarskih zmožnosti ne štejemo. »Slovenec« naj nam raje pove, kje se je dalo l. 1918. še kaj kupiti, razen v Švici? — Sicer pa naj govori »Moj odgovor« (str. 200.): »Enega pa ne morem zamolčati. Ko je dežela kupila zadnjikrat švicarsko živino, jeseni 1918, je radi tečaja švicarskega denarja, ki je bil za takratne razmere za nas neugoden (tečaj, ne kupna cena. Op. ur.), ostala kupnina v okroglem znesku 220.000 frankov na dolgu. Takrat je vredila krona v Curihi okroglo 35 centimov. Ob prevratu je pa krona poskočila na okroglo 50 centimov. Ves dolg se je torej dal poravnati z okroglo 500.000 (petsto tisoč) kronami. V blagajnah »Deželnega mesta« se je nahajalo mnogo več denarja kot znesek, poleg tega je vrgla razprodaja pristav, kljub prenatrženosti razprodaje in razmeroma nizkih cen (to se imamo tudi zahvaliti gospodarjem sedanje SLS op. ur.), vendar skupaj precejšnjo vsoto, o

kateri se je moral položiti račun. Milijoni so bili na razpolago, ki smo jih bili mi pridobili naši deželi na račun avstrijskega vojnega erarja. — Sedaj pa čujem, da se omenjeni dolg ni plačal! Če je to res, potem je narodna vlada deželo ali državo oškodovala za ogromno svoto. Dolg znaša menda danes z obrestmi vred okroglo 270.000 frankov švicarske veljave. Ker je pa od prevrata do danes vrednost krome padla na svetovnem trgu skoraj na nič, znaša ta dolg danes — (in tu naj »Slovenec« sam govori): 20 milijonov jugokron! — kar bi se dalo ob preobratu poravnati s pol milijona kron in za kar je bil denar na razpolago. Klerikalna vlada je imela naravnost dolžnost ta dolg poravnati, ker je likvidirala — Zdaj pa ta nečuvana predrznost, da si sijajni »Valutenšibarji 1:4«! še majo v ta panj dregati. Za teh 20 milijonov vas tožimo pred slovenskim ljudstvom!

p Dr. Brejcu v spomin! Duhovnik iz dežele piše: Ko sem imel kot zadrugar opravka s tedanjim predsednikom dr. Brejcem, me niti sprejeti ni hotel, milostno sem smel izraziti svojo prošnjo njegovemu tajniku. — Ko sem imel drugič opravka pri vladi, je dr. Breje že odfrčal, njegov naslednik dr. Žerjav pa me je sprejel in vljudno ustregel moji želji. — Pa se še upa širokoustiti po shodih dr. Breje, ki je kot predsednik toliko zavozil.

p Dr. Brejc kot odvetnik. — Pred 22. leti je zastopal dr. Jančko Brejc dr. Šusteršiča v neki pravdi in jo je zgubil. Sedaj pa izrablja dotično zadevo za to, da sramoti svojega bivšega klienta, od katerega je bil sprejel za svoje zastopstvo lep ekspanzar. V vseh civiliziranih državah, koder obstoji organiziran odvetniški stan, velja, da je tako početje v ostrem protislovju z ugledom in častjo odvetniškega stanu. Daleč je padel nekdanji predsednik slovenske vlade v slepi skrbi za svoj mandat!

p Dr. Šusteršič objavlja svoje lastne duševne proizvode pod firmo »župnika«, piše »Slovenec«. To je zopet prav debela laž. Izjavljamo, da še nikdar nismo priobčili pod duhovniško firmo nečesa, česar bi ne bil spisal duhovnik. Pač pa smo nekajkrat župnikovo firmo črtali, ker se nam je iz gotovih razlogov zdelo primernejše. Dalje trdi »Slovenec«, »da je bil Šusteršič skozinskozi habsburžanskega mišljenja do inter-

nacije rajnega ekscesarja Karola na Madeiri, kar dokazujejo njegova pisma prijateljem v domovino. "To je vrhunec podlosti, ki jo je zmožen pač le „Slovenec“. Imamo nebroj pisem od dr. Šusteršiča, ki kažejo vso drugačno ljubezen do domovine, kot je izdajalska domovinska ljubezen esesesarjev. Gospodje, ki morajo vedeti, kje se nahaja tako pismo, kot ga podtikajo dr. Šusteršiču, naj pridejo ž njim na dan. Če ne bo nihče izpeljal versko-npravnega preporeda naroda, ga bodo klerikalci s svojo moralno propalostjo.

p Plačani hujskači. Pod tem naslovom piše „Slovenec“ tudi to-le: „Znano je, da so Šusteršičevi agitatorji plačevali podpise za njegovo kandidatno listo, ker bi sicer podpisov ne bili dobili. Znano nam je že več slučajev. Navedemo samo enega: Šusteršičev agitator je ponujal nekemu našincu 15.000 K za podpis kandidatne liste. Ko se značajni možni dal podkupiti, se mu je stavila ponudba 20.000 kron, ki pa jih je tudi odklonil. Če želi dr. Šusteršič imena, smo mu na razpolago!“ Prosimo „Slovenca“, da nam kar javno pove tista imena, ki so mu znana in nam jih stavlja na razpolago. Sploh bi prosili gospode, da opustijo namigavanja, ampak da pridejo kar s fakti na dan. Nam se sicer stvar predolgo vleče. Spominjamo samo na slučaj „Slovenčevega“ reptilienfonda v zvezi z g. proštom Kalanom. Če bi bila „Slovenec“ in „Domoljub“ takrat prišla kar z dejstvi, bi bila stvar končana veliko hitreje, kot je bila z namigavanjem. Takrat so tudi začeli gospodje nekaj namigavati, za kar jim je danes silno žal, ker smo postavili njihovega uglednega poglavarja na laž. Isto usodo bodo delili še večkrat. Toraj še enkrat: gospodje, pogum in s „slučaji“ na dan!

p Poziv Šusteršiču pošilja „Slovenec“ in pravi, da ponuja dr. Šusteršič ljudem denarja, če mu preskrbi kdo toliko in toliko glasov. **Zonet podla laž** kot sploh vse, kar „Slovenec“ piše o dr. Šusteršiču. „Slovenčeve“ junake nujno prosimo, da nam navedejo ime dotičnika, ki mu je dr. Šusteršič ponujal denar. Prosimo jih pa tudi, da ne bodo po svoji navadi strahopetno obmolknili, da se lahko pogledamo v belino očesa.

p Grozilna pisma od strani esesesarjev dobiva naše uredništvo. V pismih groze, da bodo nastopili s skrajnimi sredstvi proti nam, če takoj ne zapustimo dr. Šusteršiča. Enaka pisma dobivajo tudi naši gg.

župniki iz kamniškega okraja. Natančnejša pojasnila, bi lahko dal gospod poslanec Brodar, kaj ne? Mi se seveda takim pismom smejemo, ker esesesarje dobro poznamo, da je pri njih vse le na papirju, bodisi obljube, bodisi grožnje. Daleč bi prišli, če bi se bali esesarskih groženj. Sicer smo pa na razpolago gospodom vsak dan v uredništvu, da nas ne bo treba iskati zvečer po skritih temnih ulicah, kakor je zagroženo v enem omenjenih pisem. Širša javnost pa lahko sodi, koliko je vredna „katoliška morala“ klerikalne stranke. Političen klerikalizem je naše sicer dobro ljudstvo naravnost podivjal. tako da danes ni več nobene razlike med klerikalnimi katoliki ali pa brezverskimi boljševiki. Ni izključeno, da so prvi slabši od slednjih.

p Štiri krone za en dinar. Dokazali smo, da so klerikalci glavni krivci, da dobimo za 4 K le en dinar. Razumljivo je, da so klerikalci radi tega zelo razburjeni in stvar kratkomalo taje, češ, da so glavni krivci demokrati. Niso pa ovrgli niti pičice od naših dokazov. Naj ugotovimo še enkrat. Bilo je pri obrazovanju zadnje Protičeve vlade, ko so zastopniki Jugoslovanskega kluba pritrdili, naj velja še nadalje razmerje 4 K za en dinar tako dolgo, da Narodni zastop ne odloči drugače in vedeli so dobro, da to velja za večnost. Zakrknili so se po stari navadi le za prazno obliko, da vržejo ljudstvu še nekaj peska v oči. Na podlagi te usluge so pa sedli takoj na to kar trije ministri SLS v vladne stoličke, dr. Brejce pa na predsedniški stol v Ljubljani. To dejanje SLS, izvršeno za ministrske portfelje, je bilo odločilno. Naša krona je bila od tistega trenutka izgubljena. Trije SLS ministri niso za rešitev kro-ne storili seveda prav nič in cela SLS odnosno Jugoslovanski klub tudi ne. Vsi ti faktorji so bili zadovoljni, da so imeli tri ministre in dr. Brejca kot predsednika slovenske vlade v Ljubljani. Na ljudstvo so pa popolnoma pozabili.

p Kandidatu Brodarju in mislečim ljudem v prevdarek. — Izpod Grintovca nam pišejo: Kakor čujemo, Vas je shod v Velesovem preteklo nedeljo zelo skrbel. Čemu neki? Če za NLS in Šusteršiča ni v celi kranjski dekaniji več kot pet starih fajmoštrov, in ima kranjski dekan še te za neumne, čemu toliko

shodov in na shodih toliko — farbe. Čemu farbate ljudi, da je dala belgrajska vlada Šusteršiču ob njegovem povratku na razpolago salon-ski voz? Zato, da morete reči: Glejte možje, podkupljen je. Vendar bi bili vprašali svojega župnika, kako se je takrat imenitno vozil z njim. Saj je bilo v listih, da mu je šel do Jesenice naproti. Pa ga niste vprašali. Zakaj ne? Zato, da niste izvedeli resnice. Resnica pa je, da sta se vozila v čisto navadnem vozu drugega razreda. Seveda potem bi ga ne bili mogli ljudem slikati kot bav-bava — srbskega podkupljenca. Tudi detektivi, ki so imeli paziti na njegovo osebno varnost, so le dokaz, da tudi vlada ve, kako podivjani so nekateri Vaši somišljeniki, ki so ga hoteli ubiti. Vi pa pravite: Vlada ga varuje — centralist je. Ali je to pošteno tako dolžiti koga? Pa o »Ljudskem Dnevniku« in »Tedniku« kar venomer gonite, da se vzdržujeta s Pašičevo podporo. V upravištvu teh listov pa ne marate iti prepričati se o resnici. In še 100.000 nagrade bi dobili, ako je res, kar trdite. Če zase nočete takega denarja, pa bi ga darovali akademikom, katerim vlada podpore trga. Bi vsaj nekaj — srbskega denarja prišlo našim ljudem v prid. — Sicer pa tukajšnje ljudstvo vse te reči iz Domoljuba ve, saj ga imajo skoraj v vsaki hiši. Na shodih, na katerih prežvekujete le Domoljubove in Slovenčeve laži, so prav nepotrebni. — G. Brodar! Mesto takih bajk bi zamogli povedati veliko zanimivejše stvari, ki so pa ob enem tudi resnične, n. pr. kaj je dolžnost poslancev in kaj ne. Letos na primer silno primanjkuje krme. Vlada ne stori skoraj nič, da bi pomagala, pa se ljudje obračajo na poslance. — Vi pa pravite: Jaz nisem zato poslanec, da bi kmetom za klajo skrbel. To je res naziranje, vredno načelnika Kmetске zveze. Imate pa čisto prav. Vi ste torej zato, da Vas kmetje volijo. Kmetje pa zato, da Vas po volitvah pri miru pustijo. Pomagajo naj si pa sami, kakor vedo in znajo. — Mi Vam prav privoščimo, da boste izvoljeni. Sebi pa tudi. Ker manj, kot dose-daj ne bomo imeli od svojega poslanca. — Izkušen mož je namreč rekel: Če bo Brodar vozil tako počasi avtonomijo, kot dobavlja klajo, jo še dolgo ne bomo imeli. Namreč ne klaje in ne avtonomije.

Skrinjska Narodne ljudske stranke na Kranjskem je tretja — 3.

p Dolžnost dela! »Uvede naj se splošna dolžnost dela za vsakogar!« pravi eselearska brošura »Sodite po delih«. Mi se s tem strinjamo ter pristavljamo: »Pa tudi za poslance SLS!«

GOSPODARSTVO.

g Zelena krma za zimo. V Draždah na Nemškem imajo posebno družbo (Elektro-Futtermittelgesellschaft), ki pripravlja s pomočjo nove iznajdbe krmo za zimo. Na tla betonastega stolpiča položijo zeleno krmo in jo dobro stlačijo. Na vrh pride zopet kovinasta plošča. Plošči se potem zvežeta z električnim tokom, ki segreje krmo na 45 stopinj in uniči glivice očetne in maslene kisline, ne da bi pomoril tudi glivice mlečne kisline, ki dajejo krmi poseben duh in okus. Nemčija ima baje že 130 takih naprav. Na prvi pogled se nam zdi tako pripravljanje krme nepotrebno, saj imamo vendar za zimo suho krmo! Le počasi, brez dvoma nam nudi ta način pripravljanja krme mnogo koristi. Ko si travnik pokosil, moraš travo kopiciti, potem zopet trošiti in obračati. Vse to delo odpade, ako pripravimo krmo na prej opisan način. Vrhutega se mnogo suhe krme poizgubi, če je leto posebno suho in vroče, se mnogo sena zdrobi in vsi ti drobci gredo v zgubo. Vse te nedostatke lahko odpravimo, če pripravimo krmo z električnim tokom. Posebno priporočljivo je tedaj to za one kraje, kjer imamo premalo krme za živino in to je pri nas, saj smo morali celo uvažati krmo iz Italije. Prenaglati se, seveda ne kaže. Predvsem moramo počakati še poročil, ali je tako pripravljena krma tudi dobra za živino in ali ostane krma čez vso zimo zdrava.

—n—

g Delo pri čebelnjaku meseca marca. Zima je minula, dnevi so daljši, solnce zmiraj bolj greje in v čebelnjaku čuješ vedno živahnejše vrvenje. Že februarja je začela matica nastavljanje majhna jajčeca v satne celice in tekom marca to delo nadaljuje. Za zalego mora pa tudi čebelar sam skrbeti, treba je zanj dovolj gorkote, a treba je tudi dovolj hrane, da se čebele ne lotijo zalege. Glej torej, da imajo čebele dovolj medu, in preskrbi jim kaj vode, ki mora biti čim bližje čebelnjaku. Ako morajo čebele v zgodnji pomladi leteti daleč po vodo, tedaj jih veliko pogine. Če nisi še dal čebelam prilike, da se otrebijo, počakaj na topel in miren dan (+7°R v senci), zamaši za 10 minut vsa žrela plemenjakov, da se v njih zrak segreje, potem jih odpri. Če leži pred čebelnjakom sneg, ga moraš odkidati ali vsaj po-

Naša skrinjica na Kranjskem je tretja — 3.

suti z drobnim senenim drobom, s tem obvaruješ čebelo, ki bi padla na tla, pogina. Ko se čebele prašijo, jih moraš opazovati. Če veselo in hitro odletijo, tedaj je panj v redu, če so pa čebele kaknega panja klaverne, tedaj moraš dotični panj pregledati. Če ugotoviš ob tem pregledovanju, da nima panj matice, ga moraš pridružiti kakšni sosedni družini, ki ima matico. Za to združevanje je treba posebne priprave. Včasih se zgodi, da je v kakšnem panju vse tiho in da ne izleti nobena čebela. Tak panj je treba odnesti v gorko sobo in čebele pokropiti z mlačnim medom. Če pa tudi to nič ne pomaga, so čebele mrtve. Važno je, da pogledaš zdaj tudi zalego. Lepo v krogu združena in zdrava zalega pričča, da je matica rodovitna in da je vsa družina v redu. Grbasta zalega je znamenje, da gospodari v panju trotočka. Raztresena zalega, med katero se nahaja celo kaj mrtve zalege pa kaže staro ali nerodovito matico. Ako zapažiš, da mečejo čebele zalego pred čebelnjak, je to znamenje, da primanjkuje čebelam hrane in jim moraš takoj dati medu. Če tega ne narediš, ti lahko uničijo vso zalego. Vse delo odpravi ob lepem solnčnem in toplem vremenu med 11 in 1 uro. Potem je treba čebelnjak zopet pokriti, da obvaruješ čebele mraza. — (st).

g Pomladna setev. Kdaj naj pričnemo sejati? Na to vprašanje je popolnoma točen odgovor skoraj nemogoč. Včasih imamo že februarja meseca tako lepo pomladansko vreme, da bi lahko pričeli z delom na polju, a nenadoma pritisne nov mraz in bela odeja pokrije z nova naše polje. A še marca meseca nam pogostoma brani vreme, da bi že pričeli s poljskim delom. Po lepih solnčnih dnevih pritisne zopet zima: sušec ima rep zaviti! — Za setev moramo čakati, dokler ne pride pravi čas. Ko zgine sneg, ko zapihajo topli vetrovi in posušijo površino zemlje tako, da se pojavljajo med vlažno črnkasto barvo polja sivkaste proge, tedaj se poprimemo dela. V drugi polovici marca in začetkom aprila bo pravi čas za setev. Ne smemo namreč pozabiti glavnega pravila: čim prej sejemo, tem več časa ima rastlina, da se razvije in tem bogatejši bo plod. Seveda se nam lahko zgodi ob izrednih prilikah, da moramo čakati s setvijo še dalj časa. — Zgodnja setev ima razne prednosti. Pred vsem se zmanjša nevarnost, da bi plodovi dozoreli, predno so popolnoma razviti. Vroče in suho leto povzroči hitrejšo dozorevanje a prekine lahko popolni razvoj plodu. Zgodi se, da zaostane rastlina vsled

pozne setve, akoravno plodovi vsled vročine dozori. Druga prednost zgodnje setve pa je, da ima rastlina ob poznejše nastopajočem deževju ali suši že dovolj odporne sile, medtem ko ima pozno sejana rastlina zlasti ob suši še tako majhne koreninice, da ne more vsrkavati dovolj hrane. Zgodaj sejana rastlina ima v tej dobi že dovolj globoke koreninice, da najde tudi ob neugodnem vremenu nekaj hrane. — Nekateri kmetovalci so proti zgodnji setvi in navajajo kot glavni vzrok, da lahko pozneje nastopi še mraz, ki bi setvi škodoval. Temu pa ni tako! Semenu, ki je v zemlji, ne more mraz škodovati, ko pa seme že poganja nad zemljo, je glavna nevarnost novega mraza že minula. A tudi, če bi nastopil potem še mraz in bi prisodil listke in debelca na zemljo, ima vendar seme in koreninica dovolj moči, da se rastlina lepo razvije. Opazilo se je celo, da je pozna setev v takih slučajih več trpela kot zgodnja. (st)

g Svetovni žitni trg. V Newyorku in Chicagu padajo cene od konca januarja stalno, kar povzroča pri poljedelcih vznemirjenje. Osredotočenje žitnega gospodarstva, kot je bilo izvedeno v vojnih letih, dobiva zopet pristaše. Farmerji se celo potegujejo za fiksiranje minimalne cene. Sicer pa prospeva setev v Zedinjenih državah dobro kljub občutnemu mrazu. Zadovoljiva so tudi poročila o koruzni setvi iz Argentinijske. — Na zapadno evropskih trgih je promet miren in normalen. Interesantna je vest o ruski pošiljavi, ki utegne zelo vplivati na cene, ako se bo izkazalo, da ni bila le posamezen pojav. Naš trg zavira pomanjkanje vagonov in tesnost v plačilnih sredstvih. Pšenica se drži od 4.50—4.55 Din, moka »0« pa ocarinjena po 3.50 Din za izvoz.

DROBTINICE ZA NAŠE GOSPODARJE.

g Kokoši na vrtu. Marsikatera gospodinja se razjezi, če ji zaidejo kokoši na vrt, ker misli, da naredijo veliko škodo. Temu pa ni tako. Kokoši na vrtu več koristijo nego škodijo, ker uničijo na vrtu razne žužke, polže, črve in druge škodljivce. Umni vrtnarji celo priporočajo, da se pustijo kokoši na vrt. Predvsem so pergatke ali krke (ponekod jih zovejo tudi biserke ali perlinke) za to najbolj pripravne in so vrhu tega jako dobre jajčarice.

Kuhan krompir pomešan z moko je najboljša hrana za svinje, a posebno za prašičke. Sam krompir ni poseb-

no priporočljiv, ker povzročuje nepri-
like v želodcu in neredno prebavljanje.

Kako snažimo prt iz voščenega
platna? Prte iz voščenega platna osna-
žiš najbolje s petrolejem. Namoči vol-
neno krpico v petrolej in izmij ž njo
prt. Potem ga splahni s toplo vodo,
kateri si primešala popreje nekoliko
sode za pranje. Tako ne bo trpela ne
barva in ne vzorec voščenega platna.

Kako osnažimo perje za blazine?
Vzemi kotel, v katerega položiš sito.
Do sita napolni kotel z vodo, na sito
pa naloži perje. Nato postaviš kotel na
ogelj in ko prične voda vreti, mešaj
perje s palico. Ko se je perje navzelo
dovolj pare, spravi ga v vejavnik, ki
ga pa moraš popreje dobro osnažiti.
Veter iz vejavnika posuši perje, ki po-
staane skoro novo.

Gospodarske prilike Italije.

Blizajo se časi, ko bomo stopili s
sosedno Italijo v živahnejše gospodar-
ske stike. Radi tega je dobro, da si
ogledamo soseda od blizu, ker le, če ga
dobro poznamo, bomo lahko uredili
medsebojne gospodarske vezi tako, da
bomo imeli tudi mi kaj dobička.

Oglejmo si predvsem poljedelstvo
v Italiji. Zelo težko je, podati o tem
občno veljavno oceno, ker je med po-
sameznimi pokrajinami velika razlika.
Severne pokrajine so v vsakem oziru
mnogo bolj napredne nego južne in tu-
di kmetijstvo severnih pokrajin le
malo zaostaja za onim najbolj napred-
nih držav. Pozabiti tudi ne smemo, da
so Italijani posebno visoko dvignili
gojenje in pridelovanje zgodnjega
žlathnega sadja in zelenjave in da so
na ta račun zanemarjali druge panoge
kmetijstva. Južno sadje in južna zgod-
nja zelenjava italijanskega izvora je
slovela po celi Evropi. V vsakem ime-
nitnejšem mestu si videl pred vojno v
najfinejših trgovinah italijansko sad-
je, shranjeno večinoma v ličnih koša-
ricah.

Okoliščine, ki ovirajo živahnejši
razvoj poljedelstva v Italiji, hočemo
na kratko omeniti. V nekaterih pokra-
jinah je narod sam še precej nemaren,
a tudi vlada se je le prav malo bri-
gala, da bi dvignila kmetijstvo. V se-
vernem Italiji pa, kjer se je razvila bo-
gata industrija, se je moralo vsled
tega tudi dvigniti kmetijstvo. Tam
imamo celo vrsto železnice, kanalov in
prekopov, ki vežejo posamezne reke,
hudoourniki so vravnani in vse to pride
tudi kmetijstvu na dobro. V južni Ita-
liji tega ni, pogostoma uničijo tam hu-
dourniki celo žetev.

Mnogo zakrivijo tudi zemljiške
posestvene razmere. Še sedaj imamo v
Italiji kolone, kmete, ki niso sami go-

spodarji zemlje, katero obdelujejo.
Pravi gospodar pa hodi po svetu, se
veseli življenja in se za svoje posestvo
prav nič ne briga, oziroma le toliko, da
pobere masne dohodke. Statistika iz
l. 1901. nam izkazuje 2.583.490 posestni-
kov in nad 53 milijonov najemnikov.

V povojni dobi so se pričele te raz-
mere nekoliko boljšati in ustanovile
so se zadrage, ki prevzemajo taka po-
sestva v najem in jih dobičkanosno ob-
delujejo.

Zadrugarska organizacija zaostaja
še daleko za ono drugih dežel in se je
pričela razvijati šele v poslednji dobi.
Vendarle je vlada posvetila temu vpra-
šanju posebno pažnjo in Italija je zdaj
menda edina dežela, ki ima visoko šo-
lo za zadrugarstvo. Otvorjena je bila
v Rimu. Sploh se je pričelo v zadnjih
letih živahno gibanje za povzdigo
kmetijstva. Vlada in druge organiza-
cije skrbijo za boljše obdelovanje zem-
lje, za uporabo večjih množin umetnih
gnojil, za boljša semena itd. Razen te-
ga skušajo s poučevanjem, s tečaji in
z zakonodajo dvigniti zadrugarstvo,
tako da ni dvoma, da bo imelo to gi-
banje lepe uspehe.

Glede prehrane je Italija pasivna
dežela, to pomenja, da ne prideluje to-
liko, kolikor rabi, temveč da mora
uvažati živila, da prehrani svoje pre-
bivalstvo. Žito, ki ga potrebuje, uvaž-
a iz Argentine in Združenih ameriških
držav. Uvažali pa so predvsem zrnje,
ker je bila na moko visoka carina 11
zlatih lir, kar se je potem znižalo na
4 in 1.50 zlatih lir. V papirnatih lirah
znaša to: 40 lir, 16 in 6 lir (1 lira 16—18
kron). Leta 1903. je uvozila Italija za
209½ milijonov lir žita, a leta 1921. sa-
me pšenice za 5½ milijard lir.

Od skupne površine stare Italije je
približno 53 odstotkov posejanih z rast-
linami, ki nudijo živež. Pšenica zav-
zema prvo mesto s 16 odstotki cele po-
vršine in s 45 milijoni q pridelka. Le-
ta 1922. je pridelala Italija 44.200.000
kvintalov pšenice v starih mejah, v
novih pokrajinah Jul. Benečije in juž-
nega Tirolskega pa 300.000. Ta produk-
cija zaostaja za predlansko, ki je bila
dosegla 52 milijonov kvintalov, ako-
ravno se ne more reči, da bi bila letina
slaba. Tudi pridelek 19 q zrnja na 1 ha
ni posebno ugodno število in je prepri-
sati v obče slabemu stanju kmetijstva,
kakor smo ga popreje opisali.

Od ostalega žita je treba omeniti
kornu, oves, rž in ješpren. Koruza po-
kriva približno 1¼ milijona ha z let-
nim pridelkom 25 milijonov q, torej
12 q na 1 ha. Pridelek ostalih žitnih vrst
ni ne relativno ne kvantitativno po-
sešno visok.

Vinogradi pokrivajo po pšenici
največ površine, in sicer po najnovej-
ših podatkih 4¼ milijona ha (statistika
iz l. 1903. navaja nekaj manj kot 3¼)
s pridelkom 40 milijonov hl (1903: 41).
Izvozijo približno štirideseti del (1903.
leta za 63,9 milijonov lir).

Z rižem je posejana v Italiji povr-
šina približno 150.000 ha z letnim pri-
delkom 4 milijonov q, tako po novejših
poročilih; l. 1903. pa navaja statistika
164.600 ha s pridelkom 6,5 milijonov hl.

Pridelek krompirja je napram dru-
gim državam neznaten in tudi sladkor-
ni pesi ne polagajo posebne važnosti.
Zgodnji drebni krompir pa je Italija
pred vojno tudi izvažala.

Od poljedelskih pridelkov uvaž-
a Italija predvsem pšenico in sicer leta
1921. za 5½ milijard lir. L. 1903. je uvo-
zila Italija za 209½ milijonov žita,
ostalih živil (sočivje, ribe, olje, kava
itd.) pa za 192 milijonov.

Italija ne potrebuje samo žita, s
katerim bi jo lahko zalagala naša dr-
žava, temveč potrebuje tudi veliko ži-
vine. V obče je živinoreja v Italiji še
precej na slabem in število živine pri-
meroma nizko. Umna živinoreja je
znana le v severni Italiji, kjer je tudi
mlekarstvo in sirarstvo dobro razvito.
Že minula leta so izvozili iz naše drža-
ve ogromno število živine. Važno pa je
za nas, da bi nam lahko nudila Italija
krmo, ker ima 2.250.000 ha travnikov
in je že lansko leto izvozila nekaj
krme k nam, a še več na Češkoslovaško.
Spričo pomanjkanja krme v naših kra-
jih, posebno pa v nekaterih delih Srbi-
je, kjer je imelo to pomanjkanje za ži-
vinorejo že katastrofalne posledice, ne
smemo prezreti možnosti, da dobimo
krmo iz Italije.

Italijanska industrija ni posebno
visoko razvita, primanjkuje ji premo-
ga, katerega je morala že od nekdaj
uvažati. 1903. l. je uvozila za 144,2 mili-
jonov lir premoga. Razen premoga ji
primanjkujejo tudi druge surovine in
je bila Italija v istem letu glede vseh
surovin za 449 milijonov lir pasivna.
Od te vsote je odpadlo na les 60½ mili-
jonov.

NARODNA LJUDSKA STRANKA.

» Skladi NLS. Izvršni odbor
NLS je ustanovil dva sklada: 1. fi-
skalni sklad NLS. Ta sklad je na-
menjen za vzdrževanje naših listov
„Ljudskega dnevnika“ in „Ljudskega
tednika“. Požrtvovalnost nekaterih
naših ljubljanskih somišljenikov je
preskrbela za začetek. Toda misliti

moramo naprej in skrbeti za to, da naš tisk ne le izide, temveč tudi ostane. V ta namen je treba, da vsak somišljenik kaj žrtvuje po svojih močeh. Tudi najmanjši donesek je dobrodošel. Sicer pa smo ustanovili temeljne kamne po 50 Din. Kdor daruje en kamen, plača 50 Din. Trdno pričakujemo, da bodo imovitejši somišljeniki darovali po več kamnov, po 5, 10, 20, 50, 100 kamnov itj. Meje ni nobene, ne na zgoraj in ne na spodaj. Vsak dar je pa prostovoljen in je tedaj resnična zasluga za ljudsko stvar. 2. akcijski sklad NLS. Ta sklad služi organizacijskemu in propagandnemu delu NLS. V podrobnem ima ta sklad služiti vzdrževanju strankinega tajništva, kritju poštnih, potrebnih potovanj za organizacijo in propagando stranke, letakov in drugih tiskovin, izvzemši onih, ki spadajo v področje tiskovnega sklada. Umevno je, da bodo ti stroški veliki, osebilo v času volitev. Apeliramo torej na največjo požrtvovalnost somišljenikov. Doneski za oba pavenjena sklada se začasno pošiljajo na uredništvo „Ljudskega dnevnika“, Ljubljana, Breg 12. K vsaki denarni pošiljki je treba pripomniti, za kateri sklad je namenjen.

Naša skrinjica (NLS) v volivnem okrožju Ljubljana— Novomesto (dežela) je tretja — 3.

RAZNE.

r Veliko ljubezen do svoje sestrice je pokazal neki dečko v Londonu. Stal je s svojim prijateljem pred zverinjakom in trdil, da gre za 50 funtov med divje zveri. To je slišal bogat gospod, ki je takoj ponudil 50 funtov, če dečko splni svojo trditev. Dečko je bil zadovoljen in je preprosil krotitelja, da ga je vzel seboj v kletko levov, kjer je toliko časa zdržal kot krotitelj sam. Ko je prejel stavo, ga je dotični gospod vprašal, zakaj se je v tako nevarnost podal, na kar pove, da ima doma pohabljenno sestrice, katero bo sedaj z dobljenim denarjem poslal v sanatorij. Ko je izvedel dotični zdravnik, lastnik sanatorija, za junaški čin dečka in za povod sprejel je sestrice brezplačno v sanatorij in jo izlečil. Deček pa dobljenih 50 funtov ni porabil za se, marveč jih je naložil za svojo sestrice. Redki so taki bratje!

r Poroka kapitana s praporščakom. General Bramwell se je povrnil iz potovanja po Indiji in se odpeljal v Pariz, da prisostvuje poroki svojega sina, ki je v činu praporščaka prideljen re-

ševalnemu oddelku angleške armade. Njegov sin se je zaljubil v kapitana svojega oddelka, ki mu je to ljubezen tudi vračal in stopita sedaj pred oltar. To se čuje do tukaj nekam čudno, vendar pa, če povemo, da je ta kapitan gosposdična Renee Plyron, ki si je pridobila čin kapitana za svoje zasluge v vojni, se začudenje preneha.

r Aeroplani v boji z gosenicami. V ameriški državi Ohio so poskusili uničevati gosenično nadlogo v prostranih plantažah z vojaškimi letali. Z letal so metali na nasade arsenikove preparate in v kratkem času so našli po zemlji velikanske množine mrtvih gosenic.

r Najstarejši rudniki na svetu so bakreni rudniki v Sinaju, ki jih niso izrabljali 2000 let. Sedaj so zopet v obratu.

r Delavec — cavaliere (vitez). Italijanski kralj je imenoval delavca Tossatija, ki je delal 60 let v eni tovarni, za viteza.

r Mesto cigarete ekrazitova patrona. Na Češkem si je 35 letni vdovec Vyskočil zapalil v gostilni ekrazitovo patrono v ustih. Patrona mu je strašno raztrgala glavo in gornje telo in ga razmetalo po celi gostilni; celo okna je vrglo iz zidu. Končal se je iz nesrečne ljubezni.

r V srajci na prižnici so našli v cerkvi sv. Jakoba v Brnu 24 letno kontoristko Reichlovo. Prepeljali so jo v bolnico. Iz vročici izgovorjenih besed sklepajo, da sta jo napadla dva moška, ki sta jo oropala. Kako se je zgubila v cerkev, se še ne ve.

r Inozemski delavci v Franciji. Tek in 1922 leta je delalo v Franciji 130.000 delavcev iz inostranih držav. Največ je bilo Lahov in Poljakov. Mnogo je bilo tudi Rusov. Skoro polovica je bilo zaposlenih pri kmetijstvu.

r Državnega kancerja Cuno je imenovala medicinska fakulteta v Breslau-u častnim doktorjem medicine, z utemeljitvijo, da je v sedanjih hudih časih s svojim možatim nastopom ozdravil milijone — brezupnosti.

r Protialkoholno zdravilišče. Zveza abstinentov v Češkoslovaški je kupila grad v Duhcovu, ki ga namerava preurediti za protialkoholno zdravilišče.

r Orjaški zrakoplov. Na Angleškem gradijo letalni motor sile, katero se je do sedaj smatralo za nemogočo, ima namreč silo 1640 PS in je torej za 50% jačji ko Napier-Club. Gonilo ga bode surovo olje. Zrakoplov, opremljen z dvema takima motorjema, zamore z brzino 100 milj na uro z več nego 100 potniki neprenehoma leteti 12 ur, tako da preleti iz Londona v Newyork v 24 urah v Indijo približno v 2 dneh in v Avstralijo v 1 tednu.

r Tristoletnica Newyorka. V maju t. l. bode praznovalo največje mesto sveta Newyork tristoletnico svojega

obstoja. V maju 1623 se je izkrcalo na mestu, kjer stoji danes milijonsko mesto, 30 obitelji iz Južne Holandije, ki so iskali srečo v novi zemlji. Pripeljali so s seboj različno živino in orodje. V celem je bilo priseljencev takrat 110 z možmi, ženami in otroci. Pripeljali so s seboj različno domače in poljedelsko orodje. Ob morju so tekom časa ostale samo štiri družine, vsi ostali pa so se selili naprej v notranjost dežele. Šele pozneje, ko je prišel tjakaj po nalogu Zapadnoindijskega družstva Peter Minuit, se je nadaljevala kolonizacija tega kraja, na kojem stoji danes ponosno mesto Newyork.

r Prvi vnuk se je rodil angleškemu kralju in pri tej priliki je le ta pomilostil tudi več jetnikov. Med temi je nekdo, ki je preživel 36 let v ječi. Ko je prišel na svobodo, ga je silno iznenadil živahni promet, avtomobili, tramvaj, električna luč in nebroj drugih novosti. Najbolj se je pa menda čudil temu, da nosijo ženske kljub trdi zimi tanke svilene obleke in nizke čevljičke.

r Generalova sočba. O slavnem angleškem slikarju Williamu Orpennu, ki se je sedaj posvetil pisateljevanju in ki izdala list, v katerem je priobčil svoje vojne spomine, pripovedujejo nastopno dogodbo: Orpen se je udeležil svetovne vojne kot major. Ko je nekega dne v glavnem stanu slikal, mu je general, ki je slučajno prišel mimo, dalje časa gledal preko ramen in mu nato rekel: „Sicer ne vem, kaj je Vaš civilni ročlec, nekaj vam pa svetujem: pustite slikanje!“

r Tihotapljenje slik. Vzpričo ugodne valutne konjunktore so inozemci v položaju nakupovati v državi s slabo valuto vse, kar pač imajo te države. Posegli so tudi po umetninah in dan za dnem smo lahko čitali, kako romajo iz Nemčije ali Avst. dragoceni umotvori na Angleško, Francosko, v Ameriko, Italijo itd. Ko se tle uvedene za izvoz umetnin visoke izvozne carine, so si prodajalci in kupci pomagali na stari, preizkušeni način, namreč s tihotapstvom. Umetnine so tihotapili preko meje kakor valuto: vino, tobak, itd. Seveda se vrši ta posel nadvse prekanjeno in na delu Martin Krpan bi se od modernih tihotapcev precej naučil. — Te dni torej čisto listi, da je neki inozemec kupil znano Dürerjevo sliko za milijardo mark in jo iztihotapil preko meje v svojo domovino.

r Pariz v številkah. Leta 1922 je štel Pariz 657 gledališč in kinematografov, 757 plesnih dvoran, 216 koncertnih in 770 dvoran z avtomatično godbo. Javnih plesov se priredili 3000. Potnih listov je bilo izdanih 7.558. Nesreč je bilo vsega skupaj 16.926, a samo 16 smrtnih.

r Žaromet profesorja Jana Okrohluciga v Bratislavi kaže neverjeten napredek v tehniki. Žepni reflektor z mal. 12 Voltovo žarnico meče tako intenzivno luč, da je mogoče na daljavo 1 km oddaljenosti čitati časopis. Pate t. l. kupila najbrž češkoslovaška vlada. Velikanskega pomena je ta nova konstrukci-

ja za armado, za finančno programirano stražo, železnico, avtomobiliste in posebno policiste, ker tako močan šop luči, vržen v lice, omanj vsakega človeka.

r Koncert, igran v Ameriki, ki se sliši tudi v Evropi. Pred kratkim so se vršili poskusi z brezžičnim telefonom med Ameriko in Evropo. Na postaji brezžičnega telefona v Pambergerju, nekaj kilometrov od Newyorka se je vršil velik koncert, katerega glasove so poslali potem brezžičnega telefona v 3000 kilometrov oddaljeni Pariz. Parižani so na ta način prisostvovali koncertu, ki se je vršil takorekoč čisto na drugem svetu. Iz tega se razvidi, kako zelo je že napredovala svetovna tehnika in kakih presenečenj nam je še pričakovati v bodočnosti.

r Svetovna vojna je vse zmešala. Dočim plačujemo mi za meso neizmerne visoke cene, je v Argentini taka nadprodukcija goveje živine, da meso nima sploh vrednosti in ga veliko zgine.

r 150.000 kinematografov je sedaj v Zedinjenih državah Severne Amerike.

r Harem se preživel. Mustafa Kemal paša se zavzema za emancipacijo turških žen in pravi, da so nepovratno prošli časi, ko so si morale žene zakrivati obraz. Turške žene, naglašja Kemal paša, so mnogo pomogle v bolnicah med vojno, zatoraj naj se še dalje naobrazujejo in naj ostavijo takoj harem in zavzamejo enak stalež kot moški.

r Kuhinja za pomnožitev dolarjev. V Berlinu je izvalil neki dr. Spanier s svojima pajdašema lahkoverne ljudi, da so nakupili dolarje, češ, da on s pomočjo kemije skuha iz enega dva dolarja. Govabil jih je v svojo kemično kuhinjo, kjer je zmašil v zvežen zavite dolarje v retorto in iste kahal. Ker pa ta procedura dolgo traja so imeli sleparji čas, da so drug za drugim izginili. Ker so se pa lastniki dolarjev, ki naj ležejo mlade, tudi naveličali čakanja, so vzeli iz retorte svečerj, ki je vseboval navaden papir, a ne dolarjev. Slednji so namreč zginili s sleparji. Koliko je še lahkovernih ljudi!

r Predhistorična lobanja. Iz Buenos Airesa je prišlo v Newyork sporočilo, da je dr. Wolf v Patagoniji v tercijarnem skladi našel človeško lobanjo. Ako je to res, sodi dr. Boas, profesor kolumbijske univerze, da je ta lobanja skoraj 500.000 let starejša nego ona človeka, znanega pod imenom Phitecathropus Erectus, ki je bila najdena na otoku Javi pred 25 leti, ki je tudi 500.000 let stara. Patagonski človek je živel v dobi, ko so bile pokrajine okoli tečajev tropične ali na pol tropične in ko so živeli veliki nestvori in plezavci.

Naša skrinjica na Kranjskem je tretja — 3.

LISTEK.

Duše iz vic.

Spisal Prosper Merimee. — Priredil F. Š.

(Dalje.)

»Naj obravnam v nekaj besedah zadevo, o kateri sem Vas hotel vprašati za svet, častiti oče. Nekega mojega prijatelja je ravno danes pred uro nekdo nagovoril in mu rekel: »Vitez, dva koraka od tukaj se moram boriti, moj nasprotnik ima pa daljši meč kot jaz; posodite mi, prosim, vašega, da bo orožje enako.« In prijatelj je z njim zamenjal meč. Čaka nekaj časa na koncu ulice, dokler se stvar ne konča. Ker ni več slišal rožljanja orožja, se približa. Kaj vidi? Mrtveca, prebodega ravno z mečem, ki ga je posodil. Od tega trenutka je obupan in si očita svojo ustrežljivost, ker se boji, da je napravil smrtni greh. Jaz ga zdaj skušam zagotoviti, da je samo časnica greh; kajti, ako bi on ne posodil meča, bi bil vzrok, da bi se dva moža bila z neenakim orožjem. Kaj pa vi mislite o tem, častiti oče: Ali niste mojih misli?»

Duhovnik ni bil ravno večak v nauku o vesti. Pozorno je poslušal in si drgnil od časa do časa čelo kakor človek, ki premišljuje, kaj bi povedal. Tudi don Juan ni vedel, kam meri don Garcia, vendar ni ničesar omenil, ker se je bal, napraviti kako neumnost.

»Častiti oče,« je nadaljeval Garcia, »vprašanje je gotovo težko, ker se še tako velik učenjak kot vi obtaavlja odločiti. Toda, če dovolite, prideva jutri zopet, da izveva za vaše mnenje. Dotlej pa dajte, prosim, brati kako mašo za dušo mrtvega.«

Pri teh besedah je stisnil duhovniku dva ali tri cekine v roko, da je moral ta res dobiti o mladeničih najboljšo mnenje: kako sta ponižna, tenkovestna in darežljiva. Zagotavljal je, da jima bo podal svoje mnenje napisano naslednji dan in na istem mestu. Don Garcia se mu je zato na dolgo in na široko zahvaljeval; nato pa je pristavil naprtiljeno, kakor da na stvar ne polaga dosti važnosti:

»Seveda, če naju ne bo poklicala sodnija zavoljo te smrti na zagovor! Upava pa, da naju boštev spravili z Bogom.«

»Kar se pa tiče sodnije,« je dejal duhovnik, »se nič nikar ne bojte.

Vaš tovariš je posodil samo svoj meč, — torej ni po zakonu ničesar zakrivil.«

»Ze, častiti oče, ali morilec je zbežal. Preiskavali bodo rano, našli bodo okrvavljeni meč... kaj vem? Možje postave so neusmiljeni, pravijo.«

»In vi ste bili priča,« je vprašal duhovnik, »da je bil meč izposojen?«

»Seveda,« je lagal don Garcia. »Potrdil bi to pri vseh sodnih dvorih v kraljestvu. Sicer pa,« je nadaljeval kar se da priliznjeno, »bi tedaj tudi vi, častiti oče, pričali o resnici. Prišla sva k vam mnogo prej, predno se je vest o dogodku raznesla, da vas zaprosiva za duhovne svete. Vi sami lahko izpričate zamenjavo... Evo vam dokaz.« In vzel je Juanov meč. »Poglejte naprej, kako se poda ta meč v to nožnico.«

Duhovnik je sklonil glavo kakor človek, ki je prepričan o pripovedovani zgodbi.

»Toda, častiti oče,« se je skrajno ponižno hlinil don Garcia, »kaj nama je do sodnije? Da sva le z nebesi spravljena, to je najina želja.«

»Torej jutri na svidenje, fanta moja,« je dejal duhovnik odhajaje.

»Na svidenje,« ga je pozdravil do Garcia. »Poljubljava vam roko in računava na vas.«

Duhovnik je odšel, don Garcia pa je od veselja poskočil.

»Živijo!« je zavpil. »Zdaj sva pa na dobrem menda. Če vam bi hotela sodnija nagajati, ta dobri oče bo pripravljen potrditi, da sva midva ravno tako nedolžna nad smrtjo viteza, ki ste ga spravili na oni svet, kakor novorojeni otrok. Že zavoljo cekinov, ki jih je že dobil in misli še dobiti... Pojdite zdaj domov, bodite čuječi in odpirajte vrata samo na znamenje. Jaz pa tečem v mesto malo poizvedovat.«

Don Juan se je vrgel v svoji sobi docela oblečen na posteljo. Prebil je noč brez spanja, vedno v mislih na umor, ki ga je zagrešil, in še bolj na njegove posledice. Vselej, kadar je zaslišal na ulici odmev korakov kakkega človeka, je že videl stražnika, ki je prišel ponj. Ker je bil pa utrujen in je imel glavo težko še od zadnjega dijaškega kroka, je zaspal, ravno ko je solnce začelo vzhajati.

Ležal je nekaj ur, ko ga je dekla zbudila in mu sporočila, da želi z njim govoriti dama, ki ji obraz zastira koprana. V istem trenutku je stopila v sobo neka ženska. Zagrnjena je bila od nog do glave v velik črn plašč, le

eno oko je gledalo prosto. To oko je obračala od dekleta na dona Juana, kakor da ga prosi za pogovor brez prič. Dekleta je takoj odšla. Dama pa je sedla in se zazrla z vsem očesom in naj-
večjo pozornostjo v dona Juana. Po kratkem molku je začela tako-le:

„Gospod vitez, moj prihod vas je morda presenetil in dobili boste gotovo slabo mnenje o meni. Toda, če bi poznali nagibe, ki so me privedli semkaj, bi me brezdvomno ne karali. Vi ste se včeraj bili z vitezo iz tega mesta ...“

„Jaz, milostljiva?“ je prebledel don Juan. „Niti iz sobe nisem šel ...“

„Ni vam treba, da se mi hlinite! Toda dati vam moram vzgled v odkritosti.“

Po teh besedah je vrgla raz sebe plašč in don Juan je spoznal dono Terezo.

„Gospod don Juan,“ je zarudela nadaljevala. „moram vam priznati, da

me je vaše mojstrsko obnašanje zaje-malo do konca. Opazila sem kljub zmešnjavi, v kateri sem se nahajala, da se je vaš meč zlomil in da ste ga vrgli na tla pred našimi vratni. Ta čas, ko so se ljudje ukvarjali z ranjen-cem, sem stovala doli in pobrala ročaj tega meča. Pri pregledovanju sem na-šla na njem zapisano vaše ime. Tedaj mi je bilo jasno, kaj bi bilo z vami, če bi meč prišel v roke vašim neprijate-ljem. Sreča mi je naklonila, da vam ga lahko vrnem.“

Ves nor od veselja se je vrgel don Juan pred njena kolena, ji pravil, da ji dolguje življenje, da pa je ta dar zdaj odveč, ker umira od ljubezni. Dona Tereza je bila v zadregi in je hotela oditi na prosto. Poslušala pa je vendar dona Juana s tolikim dopada-jenjem, da se ni mogla odločiti za od-hod. Tako je pretekla ura, polna za-trjevanj o večni ljubezni, poljubov na roko, prošenj na eni strani, slabotnih

zavračanj na drugi. To sladko sogla-sje je prekinil šele don Garcia, ki je naenkrat vstopil. Ni bil človek, da bi se zgražal. Prva skrb mu je bila pomi-riti Terezo. Hvalil je njen pogum in njeno prisotnost duha in končal s pro-šnjo za posredovanje pri sestri, da mu pripravi bolj človeški sprejem. Dona Tereza je obljubila vse, kar je hotel, se zagnila do kraja v svoj plašč in odšla, obljubivši, da pride še isti ve-čer s sestro v del sprehajališča, ki ga je označila.

(Dalje prih.)

Nашa škrinica v mestu Ljubljana je peta — 5.

Izdaja konzorcij »Ljudskega tednika«.
— Odgovorni urednik Fr. Jereb. —
Tisk J. Blasnika nasl. v Ljubljani.

Velika izbira otroških
vozičkov, dvokoles in
šivalnih stroj. po ceni.

F. BATJEL, Ljubljana, Stari trg 28.

Sprejemajo se v polno popravo za emajl ranje z ognjem
in ponikanje dvokolesa, otroški vozički, šivalni stroji
in razni stroji.

„TRIBUNA“

Tovarna dvokoles in otroških vozičkov.

Ljubljana, Karlovaška cesta 4. — Zvonarska ulica 1.

Kupim

brzjavne drogeve iz kostanjevega
in mehkega lesa, kostanjev les za
tanin, bukovke prage, vsako množino
tramov in vseh vrst rezanega in
okroglega lesa. Denar takoj. Ponud-
be z obveznimi cenami in dobavnim
časom pod »Prodaj« na upravo
»Ljudskega tednika«.

STARE KOVINE

(BAKER, MEDENINO, ALUMINIJ itd.)
kupi po najvišjih cenah v vsaki
množini železninska tvrdka

Breznik & Fritsch

LJUBLJANA, Cankarjevo nabrežje 1.

Indus d. d.

preje Karel Pollak

tovarna

Ljubljana, Kranj, Vrhnika.

Izdeluje vsakovrstno usnje,

jermena, čevlje in galanterijsko blago.